

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Klára Gaierová

Incidenční spory v insolvenčním řízení

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): duben 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 1. dubna 2016

Klára Gaierová

Děkuji tímto JUDr. Tomáši Pohlovi za odborné rady a pomoc při vypracování této práce a své rodině za trpělivost a pochopení po celou dobu mého studia.

Obsah

I.	Úvod.....	3
II.	Úprava úpadkového řízení v českém právním řádu.....	5
2.1.	Způsoby řešení úpadku	5
2.2.	Zahájení insolvenčního řízení a jeho důsledky.....	8
2.3.	Prohlášení úpadku a jeho důsledky.....	10
2.4.	Majetková podstata	12
2.5.	Uplatňování pohledávek	13
III.	Historický exkurz.....	17
3.1.	Obecní konkursní řád josefínský	17
3.2.	Zákon č. 1/1869 ř. z., řád konkursní	17
3.3.	Zákon č. 35/1884 ř. z. a č. 36/1884 ř. z.	18
3.4.	Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z.....	19
3.5.	Zákon č. 64/1931 Sb. z. a n.....	21
3.6.	Úprava po roce 1950.....	23
3.7.	Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání	24
3.7.1.	Neúčinné a odporovatelné právní úkony	25
3.7.2.	Vylučovací žaloby	25
3.7.3.	Spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek.....	26
3.7.4.	Spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela	27
IV.	Obecná úprava incidenčních sporů v úpadkovém řízení	28
4.1.	Projednání a rozhodnutí incidenčních sporů	30
V.	Spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky	32
5.1.	Popření pravosti, výše či pořadí pohledávky	32
5.2.	Žaloba na určení popřené pohledávky	33

5.3. Účinky rozhodnutí ve věci incidenčního sporu.....	35
VI. Spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5	36
VII. Spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela	37
VIII. Spory na základě odpůrčí žaloby	38
IX. Spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem.....	39
X. Spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu	40
XI. Spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem	41
XII. Další spory označené zákonem jako spory incidenční	43
12.1. Spory, označené jako incidenční dle ustanovení § 178 InsZ: o přezkoumání skutečné výše popřené pohledávky.....	43
12.2. Spory, označené jako incidenční dle ustanovení § 179 InsZ: o přezkoumání hodnoty zajištění přihlášené pohledávky	46
12.3. Spory dle § 186 InsZ: o ukončení účasti uspokojeného věřitele v řízení	47
12.4. Spory dle § 203a InsZ: o pohledávkách, které se neuplatňují přihláškou.....	49
12.5. Spory dle § 233 InsZ: o vydání prospěchu z neplatného právního úkonu	51
12.6. Spory dle § 373 InsZ: v rámci úpadku bank a jiných finančních institucí.....	53
12.7. Spory dle § 385 InsZ: v rámci úpadku pojišťoven a zajišťoven.....	55
XIII. Srovnání zahraničních úprav	56
13.1. Právní úprava incidenčních sporů v právním řádu SRN.....	56
13.2. Právní úprava incidenčních sporů v právním řádu Rakouské republiky.....	58
13.3. Právní úprava incidenčních sporů v právním řádu Slovenské republiky.....	59
XIV. Závěr	61
Seznam použité literatury	63

I. Úvod

Problematika incidenčních sporů byla významně změněna přijetím zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který byl schválen dne 30. března 2006 s účinností od 1. ledna 2008 (dále jen „InsZ“). InsZ významně změnil úpravu úpadkového práva v českém právním řádu oproti úpravám předchozím, přičemž odborná veřejnost hodnotila přijatou úpravu incidenčních sporů jako úpravu přelomovou, avšak s ohledem na předchozí právní úprava zcela nutnou.

Autorka se pokusí přeložit v této práci ucelený pohled na problematiku incidenčních sporů v rámci insolvenčního řízení, a to s přihlédnutím ke stále se rozšiřující judikatuře soudů a v neposlední řadě též s přihlédnutím k novele InsZ, účinné k 1. lednu 2014, kdy byl výčet incidenčních sporů upraven, jeho historii na českém právním řádu, jakož i srovnání tohoto institutu s úpravami zahraničními, konkrétně s právními úpravami sousedních států. Komparace s úpravou některých států, např. Spojených států amerických, se jako vhodná nejevila, když právě např. Spojené státy americké mají úpadkové právo postaveno na odlišných základech, než jsou ty kontinentální, např. neobsahuje samotnou definici úpadku

Ačkoliv se institut incidenčních sporů v insolvenčním řízení mohl jevit jako problematika, jíž se zabývá mnoho právních teoretiků i praktiků, není tomu tak. Tento fakt byl mimo jiné zapříčiněn ne zcela jasnou úpravou tohoto druhu sporů v českém právním řádu a zároveň též aplikační rozptýleností příslušných insolvenčních soudů v dobách před přijetím nové právní úpravy.

Práce je rozdělena do několika kapitol tak, aby bylo možno samostatně posoudit jednotlivé druhy incidenčních sporů, přičemž práce obsahuje i kapitoly souhrnné, podávající komplexní přehled o určitém souvztažném institutu.

Základním pramenem, z něž autorka při zpracování této práce vycházela, je samotný insolvenční zákon. Nelze se však obejít bez komentářové literatury a hojné judikatury. V neposlední řadě autorka vycházela z odborných článků zveřejněných v předních právních periodikách a pro uchopení tématu též absolvovala seminář konaný Asociací

insolvenčních správců na téma Incidenční spory v insolvenčním řízení, vedený JUDr. Zdeňkem Krčmářem, předsedou senátu Nejvyššího soudu České republiky, jemuž tímto autorka opětovně děkuje za poskytnuté kompletní materiály z přednášky, které jí byly laskavě poskytnuty.

II. Úprava úpadkového řízení v českém právním řádu

Úpadkové právo je v českém právním řádu kodifikováno v InsZ, který upravuje řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů, a oddlužení dlužníka.

Mezi základní zásady insolvenčního řízení dle InsZ, na kterých řízení spočívá, jsou zejména spravedlivost, rychlost, správnost, hospodárnost, dosažení co nejvyššího uspokojení věřitelů v jednotlivých řízeních tak, aby žádný účastník řízení nebyl nespravedlivě poškozen nebo zvýhodněn, zakotvuje rovné možnosti té skupině věřitelů, která má obdobné postavení (typ pohledávky). V insolvenčním řízení tak neplatí rovnost všech účastníků řízení mezi sebou, ale pouze rovnost účastníků v rámci nastíněných skupin; všichni si tak v insolvenčním řízení nejsou rovni.

InsZ výslovně stanovuje, kdy se daný subjekt ocitá v úpadku a pro toto dává dokonce dvě definice, které nalezneme v ust. § 3 odst. 1 a dále v ust. § 3 odst. 3 InsZ. Zároveň tak není dle § 6 InsZ tímto zákonem možno osvědčit úpadek např. státu, České národní banky, Fondu pojištění vkladů či finanční anebo zdravotní instituci.

2.1. Způsoby řešení úpadku

Všeobecně platí, že dlužník je v úpadku, osvědčí-li mnohost věřitelů, jejichž závazky jsou po dobu delší než 30 dnů po splatnosti a dlužník je není schopen plnit, přičemž se má za to, že dlužník není schopen plnit v případě, kdy zastavil platby podstatné většiny svých závazků, neplní po dobu delší než 3 měsíce své závazky, věřitel nedosáhl uspokojení některé své splatné pohledávky výkonem rozhodnutí nebo exekucí anebo navzdory své zákonné povinnosti insolvenčnímu soudu nepředložil seznamy majetku a závazků. Tyto skutečnosti je nutno v samotném insolvenčním návrhu osvědčit, přičemž v případě insolvenčního návrhu podaného samotným dlužníkem není třeba nařizovat jednání ve věci v případě, kdy veškerá tvrzení dlužníka stran existence pohledávek nezpochybňují tvrzení dlužníka stran jeho úpadku a důvodů k němu vedoucích.

Dlužník je však v úpadku také, je-li právnickou osobou anebo fyzickou osobou – podnikatelem, a je předlužen. Taková osoba musí mít vícero věřitelů, přičemž suma závazků dlužníka převyšuje hodnotu dlužníkovy majetku, přičemž je třeba brát na zřetel i veškeré ještě nesplatné pohledávky.

InsZ upravuje též institut úpadku hrozícího; tato situace nastane, jsme-li s to důvodně předpokládat, že dlužník nebude své závazky schopen splnit řádně a včas, a to se zřetelem ke všem okolnostem. Institut hrozícího úpadku slouží mj. k získání několika dalších měsíců k tomu, aby dlužník zvládl připravit reorganizační plán za účelem zachování chodu jeho podniku. Insolvenční návrh je v tomto případě oprávněn soudu podat pouze dlužník.

Primární variantou řešení úpadku dlužníka je konkurs, přičemž InsZ upravuje též oddlužení fyzických osob anebo reorganizaci, která je řešením úpadku anebo hrozícího úpadku dlužníka, který je podnikatelem s tím, že tento způsob úpadku je vhodný v případě, kdy je zájem na zachování dlužníkovy podniku.

Prohlášením úpadku dlužníka se výrazně zasahuje do práv jednotlivých subjektů, zejména práv věřitelů vůči dlužníkovi a dispozičním oprávnění dlužníka k položkám nacházejícím se v majetkové podstatě dlužníka. Řízení sleduje poměrné uspokojení věřitelů v rámci řízení. Jako výchozí druh řešení úpadku je přitom považován konkurs, v jehož rámci je třeba zpeněžit veškeré položky soupisu majetkové podstaty (ideálně jako celek). Reorganizace u podnikatelů je institut vhodný pro ty podnikatele, kteří se snaží svůj podnik zachovat a zároveň v tomto období zpravidla postupně uspokojují své věřitele, přičemž reorganizace je přípustná pouze u podnikatelů s ročním úhrnem čistého obratu převyšujícím částku 50.000.000,00 Kč anebo zaměstnávajícím více než 50 zaměstnanců; to neplatí, souhlasí-li s reorganizačním plánem alespoň polovina zajištěných věřitelů a zároveň alespoň polovina věřitelům nezajištěných.

Institut oddlužení, ač nemá bohatou právní historii, je v současné době stále častějším způsobem řešení úpadku dlužníka; do doby přijetí InsZ nebylo oddlužení fyzických osob tak, jak jej známe nyní možné, jelikož zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“) znal jako řešení úpadku dlužníka pouze konkurs (anebo

v jeho rámci nucené vyrovnání) anebo vyrovnání. Dlužník tak po skončení řízení nebyl rozhodnutím soudu nijak zproštěn své povinnosti uhradit věřitelům i zbytek v řízení neuspokojených dluhů, vyjma v případě povoleného vyrovnání. Povolených vyrovnání však bylo po dobu účinnosti ZKV velmi málo a ZKV jako celek jasně preferoval likvidační řešení úpadku dlužníka před řešením sanačním. Jako takové má oddlužení více než jiná oddlužení přesah ze sféry finanční do sféry sociální. Dává dlužníkovi zákonnou možnost de facto začít od znova a nebát se, že do místa bydliště dlužníka dorazí exekutorský vykonavatel a bude se snažit provést jakoukoliv exekuci (zejména mobiliární). Oddlužení je možné provést dvěma formami: plněním splátkového kalendáře, které dlužníci nepodnikatelé bez výjimky preferují, anebo zpeněžením majetkové podstaty.

Oproti ZKV přinesl InsZ i větší transparentnost a předvídatelnost řízení už jen samotným zřízením insolvenčního rejstříku jakožto rejstříku veřejného, v němž je zveřejněn nejen přehled úkonů v řízení, ale i obsah jednotlivých úkonů (nejde-li o dokumenty, které by svou povahou věci byly s to ovlivnit insolvenční řízení nebo mařit jeho průběh).

InsZ jako takový reagoval též na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. července 2005 ve věci Ing. Ivo Exel proti České republice, stížnost č. 48962/99, který ústní jednání považuje za jednu z podmínek spravedlivého procesu¹.

InsZ také zásadně posílil práva věřitelů v řízení, v jejichž rukách je nyní rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (konkursem, oddlužením anebo reorganizací), taktéž se více posílili možnosti věřitelů stran odvolávání insolvenčních správců a jejich tzv. převolování (což dle autorky práce v konečném důsledku nebývá mnohdy ku prospěchu věci). Zcela v režii věřitele pak je zpeněžování tzv. zajištěného majetku dlužníka (majetku, který je předmětem zástavního práva, ať už smluvního, exekutorského anebo zákonného). V praxi tak o zpeněžení nemovitosti, jejíž odhadní cena se pohybuje v řádech statisíců až milionů korun, rozhoduje věřitel, jehož pohledávky může být

---

¹ Ve věci následně rozhodoval i Ústavní soud, který nálesem sp.zn. III. ÚS 434/13 ze dne 14. května 2013 odmítl stížnost ve věci porušení článku 36 Listiny základních práv a svobod (a článků 6 a 46 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), které měly být porušeny postupem obecných soudů, které úpadci neumožnily se ústně vyjádřit na veřejném jednání soudu k vyhlášení konkursu na jeho majetek.

v řádech pouhých tisíců korun. Pokud je takovýto věřitel do řízení přihlášen jako jediný zajištěný, zcela pak vládne nad procesem zpeněžení majetku a de facto si zcela určuje jeho pravidla.

Nová úprava úpadkového práva v InsZ cílí též na zefektivnění celého řízení jako celku, přičemž stěžejním se stává úprava incidenčních sporů, které již nejsou řešeny mimo insolvenční řízení (jako tomu byl dle ZKV), ale jsou řešeny v rámci řízení insolvenčním soudem, který je příslušný k řešení samotného insolvenčního řízení. S ohledem na čas, který již uplynul od přijetí InsZ, a po tu dobu vedená řízení, nelze než konstatovat, že doba trvání řízení ve věci konkrétního incidenčního sporu se stále dá považovat za nepřiměřeně dlouhou. Zejména za situace, kdy vyřešení incidenčního sporu do velké míry ovlivňuje další postup v řízení, není akceptovatelný stav, kdy insolvenční správce podá žalobu na určení výše pohledávky a příslušný soud sedm měsíců od jejího podání v řízení ještě neučil jediného kroku.

2.2. Zahájení insolvenčního řízení a jeho důsledky

Je-li úpadce právnickou anebo fyzickou osobou podnikající, je povinen podat insolvenční návrh ihned poté, co se dozvěděl o svém úpadku nebo se při jeho náležitě pečlivosti o něm dozvědět. Pokud tak osoba, jejíž zákonnou povinností je povinnost podat insolvenční návrh dle ust. § 98 InsZ, insolvenční návrh nepodá, odpovídá svým věřitelům za škody či jiné újmy, které tímto svým jednáním (resp. nekonáním) způsobila. Insolvenční řízení se považuje za zahájené dnem doručení insolvenčního návrhu příslušnému soudu, přičemž soud nejpozději do dvou hodin od jeho zveřejnění vydá vyhlášku o zahájení insolvenčního řízení; to neplatí, byl-li návrh soudu doručen ve dnech pracovního klidu, mimo úřední dobu a v době kratší než 2 hodiny před skončením úředních hodin v konkrétním dnu, zde platí, že soud vyhlášku vydá nejpozději do dvou hodin od zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne. Neprodleně soud o zahájení insolvenčního řízení vyrozumí též zákonem vyjmenované instituce, např. finanční úřad a Úřad práce. Pokud dlužník hodlá svůj úpadek řešit oddlužením, tj. jde-li o osobu fyzickou, musí spolu s insolvenčním návrhem spojit i návrh na povolení oddlužení. Pokud dlužník hodlá svůj úpadek řešit reorganizací, tj.

jde-li o podnikatele, musí spolu s insolvenčním návrhem spojit i návrh na povolení reorganizace.

Před rozhodnutím o insolvenčním návrhu může soud rozhodnout o povinnosti insolvenčního navrhovatele složit zálohu na náklady insolvenčního řízení až do výše 50.000,00 Kč; nelze ji však uložit navrhovateli, který je či byl zaměstnancem dlužníka a jeho nárok je pouze pracovněprávní povahy (typicky nevyplacená mzda či odstupné při ukončení pracovního poměru). Taktéž nelze zálohu uložit navrhovateli, který navrhuje prohlášení svého úpadku a spojuje jej s povolením oddlužení, přičemž soud může o tomto návrhu rozhodnout bez zbytečného odkladu. Připravovaná novela předložená Ministerstvem spravedlnosti, která byla dne 30. března 2016 schválena vládou České republiky (dále jen „připravovaná novela zákona“), stanovuje odlišně od současné úpravy povinnosti složit zálohu 50.000,00 Kč v případě, kdy věřitel podá insolvenční návrh proti právnické osobě, která je podnikatelem, a to bez možné moderace soudu. V případě podání věřitelova návrhu proti fyzické osobě anebo osobě právnické, která však není podnikatelem, bude nucen zaplatit zálohu ve výši 10.000,00 Kč. Výjimky z tohoto pravidla zůstávají stejné co do navrhovatele – zaměstnance, dále však nebude povinen hradit zálohu navrhovatel – spotřebitel, jehož pohledávka spočívá v nároku vyplývajícím ze spotřebitelské smlouvy, a konečně též věřitel, který podá insolvenční návrh proti dlužníkovi, proti kterému již návrh byl jinou osobou podán, avšak soud dosud nezjistil úpadek dlužníka (procesně jde totiž o přistoupení k řízení, nikoliv o druhý návrh v téže věci).

Se zahájením insolvenčního řízení jsou spojeny účinky, jež stanovuje § 109 InsZ. Nejvýraznějším účinkem zahájení řízení je skutečnost, že práva týkající se majetkové podstaty nemohou být žalovány, mohou-li být uplatněny přihláškou pohledávky. Zákon též upravuje uplatnění a nové nabytí práv na uspokojení ze zajištění. Zároveň od tohoto okamžiku nelze provést exekuci či výkon rozhodnutí postihující majetek ve vlastnictví dlužníka (a též majetek spadající do majetkové podstaty), lze ji však nařídít i zahájit. V poslední řadě již nelze dále uplatnit dohodu věřitele a dlužníka stran srážek ze mzdy dlužníka ve prospěch věřitele. Výše uvedené účinky trvají po celou dobu trvání insolvenčního řízení, nestanoví-li zákon jinak. Dlužník se je počínaje okamžikem, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, povinen držet takového

nakládání s majetkovou podstatou, kterým by její skladbu výrazně změnil anebo výrazně zmenšil.

2.3. Prohlášení úpadku a jeho důsledky

Po zahájení insolvenčního řízení soud zkoumá, zda byly splněny formální a zákonné náležitosti insolvenčního návrhu. Pokud splněny byly, rozhodně o úpadku dlužníka; v opačném případě vyzve navrhovatele k doplnění požadovaných příloh anebo určí lhůtu k doplnění insolvenčního návrhu, to neplatí, jestliže pro nedostatky návrhu nelze pokračovat v řízení. Lhůta pro předložení listin nebo doplnění návrhu je nejvýše sedmidenní. Soud návrh odmítne, nedoplní-li navrhovatel k výzvě soudu návrh nebo nepředloží zákonem požadované listiny, soud návrh odmítne též v již zmíněném případě, kdy pro nedostatky návrhu nelze pokračovat v řízení z důvodu absence veškerých náležitostí, neurčitosti anebo nesrozumitelnosti. Insolvenční soud návrh odmítne také tehdy, je-li zjevně bezdůvodný, přičemž navrhovateli může uložit pořádkovou pokutu; připravovaná novela zákona za zjevnou bezdůvodnost insolvenčního návrhu považuje též nezaplacení zákonem stanovené zálohy věřitelem a zvyšuje maximální možnou výši pokuty za takovýto návrh na desetinásobek současné hodnoty.

O insolvenčním návrhu lze rozhodnout (neodmítl-li jej již soud nebo nebylo-li řízení o něm zastaveno) i bez jednání pouze za předpokladu, že návrhu nikdo neodporoval a soud mu plně vyhoví anebo v případě, kdy o něm lze rozhodnout na základě předložených listin a účastníci se svého práva účasti na projednávání vzdali anebo souhlasí-li s rozhodnutím bez nařízení jednání².

Je-li osvědčením nebo dokazování zjištěno, že je dlužník v úpadku anebo mu úpadek hrozí, rozhodne soud o úpadku dlužníka usnesením, jehož povinné náležitosti stanovuje zákon. Usnesení o úpadku tak musí např. obsahovat výzvu věřitelů, aby v soudem dané lhůtě (30 dní v případě schváleného oddlužení, 2 měsíce v případech ostatních) přihlásili své pohledávky, výrokem určí místo a termín konání schůze věřitelů (konané nejpozději však do tří měsíců ode dne rozhodnutí o úpadku dlužníka) a přezkumného

---

² Tato úprava reflektuje již výše nastíněné rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Exel proti České republice.

jednání (konaného nejpozději však do dvou měsíců od uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek a je-li s rozhodnutím o úpadku spojeno i rozhodnutí o povolení oddlužení, tak do 30 dnů od uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek), ustanoví insolvenčního správce ve věci aj. Rozhodnutí o úpadku musí být dlužníkovi a insolvenčnímu správci doručeno do vlastních rukou. Připravovanou novelou zákona chce zákonodárce docílit toho, že v případě povolení oddlužení dlužníka se již nebude konat přezkumné jednání a schůze věřitelů před soudem; přihlášky budou přezkoumávány pouze insolvenčním správcem, který bude povinen soudu do 30 dnů po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek zprávu o přezkumu, zprávu pro oddlužení a předložit soupis majetkové podstaty.

Rozhodnutí o úpadku sebou nese nové účinky k účinkům vyplývajícím již ze zahájení samotného insolvenčního řízení dle § 109 InsZ. Rozhodnutím o úpadku se tak přerušují veškerá soudní a rozhodčí řízení, týkající se pohledávek a jiných právech spojených s majetkovou podstatou, které lze uplatnit jen přihláškou pohledávky, nebo ty pohledávky, které se v řízení považují za přihlášené anebo se neuspokojují; řízení v těchto věcech nelze ani nově zahájit. Výslovně se však nepřerušují zejména daňová řízení, řízení ve věcech vkladu práva k nemovitostem a řízení o dlužných mzdových nárocích zaměstnance, o pojistném na sociální zabezpečení a o příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Nelze také účinně nařídít nebo zahájit výkon rozhodnutí či exekuci postihující majetek ve vlastnictví dlužníka (a taktéž majetek náležející do majetkové podstaty); zákaz jejího provedení je již jedním z účinků zahájení insolvenčního řízení.

S rozhodnutím o úpadku bývá spojeno též rozhodnutím o řešení úpadku, a to prohlášením konkursu na majetek dlužníka (vždy v případě dlužníka, u něhož je vyloučeno řešení úpadku reorganizací či oddlužením), schválením oddlužení anebo schválením reorganizačního plánu. Pokud dlužník spolu s insolvenčním návrhem podal i návrh na povolení oddlužení (není rozhodné, zda navrhoval oddlužení zpeněžením majetkové podstaty anebo plněním splátkového kalendáře), rozhodne vždy soud v usnesení o úpadku též o způsobu jeho řešení. Nerozhodne-li soud o způsobu řešení úpadku již v rozhodnutí o úpadku, rozhodne o něm nejdéle do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku, ne však dříve než po skončení schůze věřitelů.

2.4. Majetková podstata

Majetkovou podstatou zákon rozumí majetek určený k uspokojení dlužnickových věřitelů. Do majetkové podstaty náleží vše, co vlastnil dlužník, který podal insolvenční návrh, k okamžiku s nímž jsou spojovány účinky zahájení řízení. Podal-li insolvenční návrh věřitel, náleží do majetkové podstaty dlužníka ten majetek, který mu patřil v okamžiku, kdy nastaly účinky předběžného opatření. Tímto předběžným opatřením soud omezil dlužníkovo právo nakládat se svým majetkem, a to buď zcela anebo jen zčásti. Zákon taxativně stanovuje, co tvoří majetkovou podstatu, např. peněžní prostředky, movité a nemovité věci, podnik, akcie a jiné cenné papíry, obchodní podíl aj. Naopak do majetkové podstaty nepatří ten majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. V tomto ohledu došlo účinností novely zákona č. 164/2015 Sb., která mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“), k 1. září 2015 ke zpřesnění položek, které nelze postihnout výkonem rozhodnutí a nemohou tak být součástí majetkové podstaty. Příkladem jde o běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti (zde zákon poskytuje taxativní výčet položek s omezením, že toto neplatí, jde-li o majetek, který přesahuje obvyklou cenu vybavení domácnosti), písemnosti osobní povahy, hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu či zvířata sloužící člověku jako jeho společník³.

Insolvenční správce již od svého ustanovení aktivně zajišťuje zjištění majetkové podstaty, přičemž dlužník je povinen v tomto směru správci poskytnout všestrannou součinnost. Dlužník je však povinen seznam jeho majetku předložit spolu s insolvenčním návrhem, podával-li jej, anebo k výzvě soudu, podával-li insolvenční návrh věřitel dlužníka. Zároveň všechny osoby, které mají u sebe majetek dlužníka, jsou povinny toto insolvenčnímu správci oznámit, jakmile se dozví o prohlášení úpadku dlužníka. Při úpadku právnické osoby v případě, kdy návrh podal věřitel, mnohdy dlužník nespolupracuje a seznam majetku nepředloží. Pro tento účel je insolvenční správce a též věřitelský výbor oprávněn soudem navrhnout předvolání dlužníka za účelem prohlášení o majetku. Nedostaví-li se dlužník dobrovolně, může být k nařízenému jednání

---

³ § 322 odst. 2 OSŘ

předveden. V mnoha případech je toto jeden z mála účinných způsobů, jak může insolvenční správce docílit setkání s dlužníkem (resp. jeho statutárními orgány); častokrát by tak již nebylo ani samotného jednání třeba, jelikož insolvenční správce a dlužník se ohledně povinností dlužníka v řízení a jeho povinnosti předložit seznam majetku dohodnou již před jednáním ve chvíli, kdy se potkají na chodbě před jednací síní.

Insolvenční správce v průběhu řízení sestavuje soupis majetkové podstaty dlužníka, do něž zapisuje majetek do majetkové podstaty náležející. Pokud vyjde v průběhu řízení najevo, že některé hodnoty do soupisu nenáleží, insolvenční správce je po projednání s věřitelským výborem a po vyrozumění soudu, ze soupisu vyřadí. Aktualizovaný soupis majetkové podstaty musí být průběžně předkládán soudu a zveřejňován v insolvenčním rejstříku. V soupisu musí být uvedeny také poznámky o tom, že třetí osoba uplatňuje k určitému majetku právo. Zároveň je třeba do soupisu k zahrnutému majetku uvést, kdo je jeho vlastníkem, jde-li o osobu od dlužníka odlišnou.

2.5. Uplatňování pohledávek

Pohledávky věřitelů po zahájení insolvenčního řízení mohou být uplatněny pouze přihláškou pohledávky, tedy *procesním úkonem, kterým věřitel uplatňuje uspokojení svých práv v insolvenčním řízení*, nejde-li o pohledávky, které se přihláškou pohledávky neuplatňují.

Pohledávkami věřitelů jsou většinou pohledávky, které se přihláškou uplatňují. Zde rozdělujeme pohledávky do několika skupin. Primárně rozdělujeme pohledávky na pohledávky zajištěné majetkem dlužníka anebo majetkem jiné osoby, a pohledávky nezajištěné. Zajištění věřitelé se v řízení uspokojují právě ze zpeněžení předmětu zajištění; pokud se zpeněžením pohledávky získalo méně, než kolik činí výše zajištěné pohledávky, dlužník se v případě řešení úpadku oddlužením ve zbylé výši neuspokojuje. V rámci konkursu se neuspokojená část pohledávky zajištěné majetkem považuje za pohledávku nezajištěnou majetkem dlužníka a uspokojuje se následně v poměru veškerých pohledávek v této skupině. Rozdíl mezi pohledávkou přihlášenou jako vykonatelnou a přihláškou nevykonatelnou tkví v procesích následcích např. při popírání pohledávek. Popření vykonatelné pohledávky má svá omezení a žaloba na

určení této pohledávky je oproti žalobě na určení pohledávky nevykonatelné podávána výlučně tím, kdo pohledávku popírá. U nevykonatelné pohledávky je tomu naopak. Pohledávku je možno přihlásit též jako nesplatnou či podmíněnou, kdy existence pohledávky je vázána na odkládací či rozvazovací podmínku. Typickým příkladem podmíněné pohledávky je pohledávka dlužníka z titulu ručení za jiného; v případě, kdy obligační dlužník řádně svůj dluh plní, podmínka nenastane a pohledávka věřitele tak nebude uspokojována (bylo by plněno duplicitně – obligačním dlužníkem i ručitelem). Naopak v případě, že obligační dlužník neplní, je podmínka naplněna a v tomto případě bude pohledávka věřitele uspokojena společně s ostatními pohledávkami v téže skupině.

Pohledávky za majetkovou podstatou dlužníka se neuplatňují přihláškou v zákonem dané lhůtě, ale kdykoliv v průběhu řízení a nikoliv na předepsaném formuláři. Tyto pohledávky se uspokojují kdykoli po úpadku, a to v jejich plné výši (dostačuje-li na to majetková podstata). Jde o pohledávky vzniklé po zahájení řízení, a jsou jimi pohledávky insolvenčního správce (předběžného insolvenčního správce anebo též likvidátora) z titulu náhrady hotových a nutných výdajů a odměny, náhrada zálohy na náklady řízení, náhrada nutných výdajů a odměna člena a náhradníků věřitelského výboru a pohledávky z úvěrového financování. Dalšími pohledávkami za majetkovou podstatou jsou ty pohledávky uvedené v ust. § 168 odst. 2 InsZ, vzniklé po rozhodnutí o úpadku, např. hotové výdaje a odměna insolvenčního správce, daně, poplatky a jiná peněžitá plnění, pojistné na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění, odměna znalce ustanoveného za účelem ocenění majetkové podstaty a náhrada hotových výdajů osob poskytnuvších správci součinnost.

Pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou se dle ust. § 169 InsZ rozumí např. pracovněprávní pohledávky zaměstnanců dlužníka, pohledávky věřitelů na výživném ze zákona, pohledávky z penzijního připojištění se státním příspěvkem. Tyto pohledávky se taktéž neuplatňují přihláškou pohledávky a uspokojují se kdykoliv po rozhodnutí o úpadku, a to v plné výši.

V rámci insolvenčního řízení není dle ust. § 170 InsZ možno jakkoliv uspokojit pohledávky spočívající v úrocích vzniklých před rozhodnutím o úpadku, přirostly-li až po rozhodnutí, pohledávky z darovacích smluv, dále např. mimosmluvní sankce

postihující majetek dlužníka, náklady účastníků insolvenčního řízení vzniklé jim účastí v tomto řízení anebo úroky a poplatky z prodlení, které se staly splatnými až po rozhodnutí o úpadku dlužníka.

Pohledávka, která má být uplatněna přihláškou na předepsané formuláři, musí být uplatněna ve lhůtě dané soudem v usnesení o úpadku, nejde-li o věřitele zahraničního, který nebyl o zahájení řízení a vydání rozhodnutí o úpadku vyrozuměn. Nevyrozuměnému zahraničnímu věřiteli tak lhůta k přihlašování pohledávek nekončí de facto nikdy. Problematickým se tak může jevit postup některých českých věřitelů, kteří postupují své pohledávky věřitelům v jiném unijním státě (typicky např. Nizozemsko), sice před úpadkem dlužníka; dlužníci se domnívají, že ví, kdo je věřitelem, avšak reálně se o postoupení pohledávky nikdy nedozvěděli (např. z důvodu změny bydliště, které nebylo původními věřiteli pohledávky oznámeno), i když jim bylo oznámení o postoupení pohledávky postupníkem odesláno a bylo tak způsobilé dostat se do osobní sféry dlužníka.

Přihláška pohledávky musí splňovat obecné náležitosti podání vyplývající z ust. § 42 odst. 4 OSŘ, důvod vzniku pohledávky a její výši vyčíslenou v penězích, v případě jejího zajištění pak musí výslovně uvést, že uplatňuje právo na uspokojení ze zajištění a toto zajištění prokázat. Zároveň je třeba veškeré listiny, jichž se přihláška dovolává, k přihlášce dvojmo připojit (podává-li se přihláška v listinné podobě, veškeré listiny se sodu předkládají dvojmo, aby vždy jedno vyhotovení mohlo být postoupeno insolvenčnímu správci); tento postup se zcela logicky neuplatňuje u přihlášek podávaných elektronicky, ať již podáním skrze datové schránky, emailem anebo podáním do ePodatelny Ministerstva spravedlnosti.

Insolvenční správce přihlášky pohledávek přezkoumá a nelze-li ji pro její vady či neúplnost přezkoumat, vyzve věřitele k odstranění vad podání nebo doložení listin. Výzva musí obsahovat poučení o tom, jak má být přihláška opravena či doplněna a komu má být předložena. Pokud věřitel k výzvě správce přihlášku nedoplní či neopraví, předloží správce tuto přihlášku soudu k rozhodnutí o tom, že se k této přihlášce nepřihlíží. Následně správce předloží soudu zpracovaný seznam přihlášených pohledávek obsahující stanovisko správce ke každé jednotlivé dílčí pohledávce a též

stanovisko dlužníka, vyjádřil-li se po výzvě správce k přihláškám pohledávek. Tento seznam musí být v insolvenčním rejstříku zveřejněn nejpozději 15 dnů před konáním přezkumného jednání, to neplatí, koná-li se přezkumné jednání dříve než 30 dní po uplynutí lhůty k přihlašování pohledávek, v tom případě je třeba seznam zveřejnit nejpozději 10 dnů před jednáním.

Insolvenční správce i dlužník mohou své stanovisko stran uznání či popření pohledávky změnit i v průběhu přezkumného jednání. Pokud je však popěrný úkon učiněn pouze dlužníkem, ale již ne správcem, toto popření nemá jakýkoliv vliv na zjištění pohledávky, pouze tato pohledávka nebude v rozsahu dlužníkovy popření exekučním titulem. Nebyl-li věřitel popřené nevykonatelné pohledávky přítomen přezkumnému jednání, vyrozumí jej o popření jeho pohledávky insolvenční správce a poučí o následcích nepodání žaloby ve věci. Věřitel popřené vykonatelné pohledávky nemusí být o popření jeho pohledávky vyrozuměn; ve lhůtě 30 dnů totiž musí insolvenční správce podat ve věci žalobu na určení pohledávky (viz níže kapitola IV.).

Popírá-li pohledávku jiný věřitel, musí soudu nejpozději tři dny před konáním přezkumného jednání doručit formulářové popření pohledávky, které musí splňovat stejné náležitosti jako žaloba dle OSŘ.

III. Historický exkurz

3.1. Obecní konkursní řád josefínský

První vlaštovkou ve vývoji samostatného úpadkového práva můžeme nazvat obecný konkursní řád josefínský, vydaný v roce 1781. Zde se již vyskytovala úprava sporů incidenčních, které samozřejmě takto označovány nebyly, Např. bylo možno žalobou napadnout klasifikační rozhodnutí, která se poté projednávala ve standardním trojinstančním řízení. Věřitelé byli v klasifikačním řízení děleni do dvou skupin (první skupinu tvořili vindikanti a ti věřitelé, kteří po vyhlášení konkursu něco vložili, a do druhé skupiny dělené dále do šesti skupin spadali všichni ostatní věřitelé).

V 1. polovině 19. století proběhlo několik neúspěšných pokusů a nahrazení Obecného konkursního řádu josefínského novým řádem, jelikož řízení dle josefínského řádu se jevila jako velmi nákladná a zdlouhavá.

Ač v mezidobí bylo přijato několik provizorních řešení, např. Provizorní řádu z roku 1853 vydaný pro uherské země či zákon o vyrovnacím řízení z roku 1862⁴, úprava konkursního řízení měla stále mnoho nedostatků.

3.2. Zákon č. 1/1869 ř. z., řád konkursní

Novou ucelenou úpravu konkursního práva přinesl až zákon č. 1/1869 ř. z., Řád konkursní, z velké části inspirovaný úpravou pruského konkursního řádu z roku 1855⁵. Již v Řádu konkursním lze nalézt několik ustanovení ohledně odporovatelnosti právních úkonů, např. odporovatelnosti právních jednání dlužníka, kterými sledoval nepoctivý záměr a vědomě tak krátil své věřitele⁶. Většinově však odkazuje na tehdy platná pravidla občanského práva. Řád konkursní ve své části osmé nazvané *Jak se mají pohledávání na jisto postaviti* již v té době řešil problematiku popření přihlášené

---

⁴ ZOULÍK, F.: *Vývoj insolvenčních řízení* in *Právní fórum*. Wolters Kluwer, a. s. Ročník 2009. Č. 4

⁵ SCHELLE, K.; TAUCHEN, J.. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství KEY Publishing s.r.o. ve spolupráci s The European Society for History of Law. 2012.

⁶ § 24 zákona č. 1/1869 ř.z.: „Pokud činy právní, od dlužníka obecného před početím konkursu na ujmu věřitelům předsevzaté, mohou se za příčinou lstivého srozumění, za neplatné odporem stihati aneb pokud lze darů pro zkrácení věřitelů nazpět žádati, uvažováno buď dle pravidel obecného práva občanského.“

pohledávky, když osobou, které popírací právo svědčilo⁷, byl správce masy konkursní (v současné terminologii tedy insolvenční správce), věřitel nepopřené pohledávky a v neposlední řadě též samotný dlužník, jehož popěrné právo musí být podpořeno popěrným úkonem jiné osoby, jinak nemělo žádnou váhu⁸ Samotné přezkoumávání pohledávek probíhalo v obdobném sledu jako přezkoumávání dle InsZ; samotný přezkum pohledávky se však činil až při stání likvidačním (nynější obdoba přezkumného jednání). *Věřitelové, o jichž pohledanostech zůstalo při stání likvidačním sporné, zdali jsou pravé a do které třídy náležejí, mají takovým pohledanostem e zvláštních rozepřech platnost zjednati proti těm, kteří jim odpírali.* Správce masy konkursní byl stranou ve sporu žalovanou, popřel-li pohledávku věřitele a výslovně musel být označen za prvního žalovaného v případě, kdy pohledávku popřelo více subjektů. Rozepře zvláštní, vedené o pravost pohledávání (nyní spory o pravost pohledávek) byly rozhodovány soudem konkursním⁹, zatímco o pořadí a sumě pohledávky rozhodoval příslušný správní úřad¹⁰. Pokud se však jednalo o spor o pravost a zároveň o pořadí pohledávky, rozhodovací přednost zde měl soud konkursní. Řád konkursní zároveň výslovně zakázal v žalobě žalovat více, nežli se žádalo v odpovědi (nyní přihláška pohledávky).

Za největší nedostatek Řádu konkursního se však všeobecně právě považovala ustanovení o odpůrčím právu pro jejich odkazy na tehdy platná pravidla občanského práva.

3.3. Zákon č. 35/1884 ř. z. a č. 36/1884 ř. z.

Náprava v tomto směru nastala až vydáním zákona č. 35/1884 ř. z., jímž na ochranu věřitelů proti činům jim na újmu jsoucím mění se, respektive doplňují se některá ustanovení řádu konkursního a řízení exekučního, doplněného zákonem č. 36/1884 ř. z., o odporu proti právním činům, jež týkají se jmění dlužníka insolventního (oba zákony však byly vydány stejného dne). Zákon č. 36/1884 ř. z. se ve svém 1. oddíle věnuje odporu proti právním činům v řízení konkursním. Obecně je stanoveno, že po prohlášení konkursu mohou být stíženy neúčinností všechny právní úkony dlužníka

---

⁷ § 119 až § 123 Řádu konkursního

⁸ § 119 Řádu konkursního: *Odporuje-li obecný dlužník sám jediný, nemá to, co se týče jmění do konkursu náležejícího, právního účinku (...)*

⁹ § 126 a 127 Řádu konkursního

¹⁰ § 126 Řádu konkursního

učiněné v období 10 let před prohlášením konkursu (úpadku), kterými na jiného převedl svůj majetek a zkrátil tak vědomě možnost uspokojení věřitelů, přičemž úmysl zkrátit věřitele musel být znám i osobě, na níž byl majetek převáděn¹¹. Lhůty pro ostatní úkony, které je možno stíhat jejich neúčinností, se pohybovali, v rozsahu 1 rok až 6 měsíců před prohlášením konkursu, např. lze stíhat neúčinností smlouvy tržové, směnné a dodávací, které byly učiněny ve lhůtě 6 měsíců přede dnem úpadku dlužníka, pokud druhá strana v příslušném jednání musela poznat mrhání majetku dlužníka, kterým zkracoval své věřitele¹². Právo odporu však bylo možno vykonat nikoliv pouze žalobou ve věci, ale též obranou¹³. Zákon též stanovil, že veškeré plnění dlužníka z neplatného právního úkonu musí být vráceno do majetkové podstaty a není-li toto možné, je třeba vrátit náhradu. Lhůta pro podání odpůrcí žaloby činila jeden rok ode dne prohlášení konkursu a aktivně legitimováni k podání odporu byli věřitelé zastoupení insolvenčním správcem jako celek.

3.4. Císařské nařízení č. 337/1914 ř.z.

V roce 1914 pak bylo vydáno císařské nařízení č. 337/1914 ř. z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí, ve znění zákona č. 190/1922 Sb. a zákona č. 99/1923 Sb., které na území České republiky platilo do roku 1931 (a např. na území Rakouska platí v novelizované podobě dosud). Tato úprava obsahuje vedle samotného konkursu i ucelenou úpravu odporovatelnosti.

Řád odpůrcí ovšem upravuje odpor proti právním úkonům dlužníka mimo konkurs, nikoliv v konkursu, tudíž úpravu incidenčních sporů je třeba hledat v první části nařízení, tj. v řádu konkursním.

Stejně jako v době účinnosti zákona č. 36/1884 ř.z. lze odpor proti právnímu úkonu jako takovému provést podáním příslušné žaloby anebo obrany, a to ve lhůtě jednoho roku od prohlášení konkursu, přičemž aktivní legitimace zde svědčí insolvenčnímu správci. Pasivní legitimace svědčí osobě, v jejíž prospěch bylo provedeno zkracující jednání, za splnění zákonných podmínek také její dědicové.

Řád konkursní upravuje incidenční spory v ustanoveních § 27 až 43 a stanovuje, která jednání dlužníka mohou být prohlášena za neúčinná vůči věřiteli, a taktéž stanovil

---

¹¹ § 2 zákona č. 36/1884 ř.z.

¹² § 4 zákona č. 36/1884 ř.z.

¹³ § 17 zákona č. 36/1884 ř.z.

odlišné lhůty pro různé skutkové podstaty dlužníkovy právního úkonu. Odpor pak bylo možné podat pouze proti úkonům učiněným v těchto lhůtách¹⁴. Lhůta v délce 10 let byla stanovena pro jednání, kterým dlužník zkracoval své věřitele a kde byl úmysl zkrátit věřitele druhé straně znám¹⁵, a lhůta v délce 2 let pak byla stanovena projednání, kde takový úmysl druhé straně musel být znám anebo pro případy, kdy byl druhou stranou manžel či „blízký příslušník“. Obdobně jako dle zákona č. 36/1884 ř.z. byla stanovena roční lhůta pro úkony, při nichž evidentně muselo docházet k mrhání majetku dlužníka a úmysl mrhání majetkem musel být protistraně znám; ani císařské nařízení však nedalo jasnou odpověď na to, kdo má prokázat, že protistrana o úmyslu dlužníka stran zkracování věřitele věděla.

Problematika incidenčních sporů se týkala pouze sporů o pravost a pořadí pohledávek; institut sporů o výši pohledávky neupravoval, neboť samotnou výši pohledávky nebylo dle nařízení možno účinně popřít. Shodně jako v předchozí právní úpravě svědčí popěrné právo insolvenčnímu správci, věřiteli nepopřené pohledávky a částečně též dlužníku, přičemž pokud bude dlužník jediným pohledávku popírajícím, k jeho popření se nepřihlíží.

V případě popření pohledávky v rámci konkursního řízení svědčí aktivní legitimace pro podání žaloby ve věci věřiteli popřené pohledávky, jde-li o pohledávku nevykonatelnou, a pasivně legitimován je ve věci subjekt, který pohledávku popřel. V případě, že byla popřena pohledávka vykonatelná, aktivně legitimován je ve sporu popírající subjekt, jemuž svědčí břemeno důkazní.¹⁶ V případě, kdy věřitel popřené pohledávky nebyl přítomen zkušebního stání (nyní přezkumné jednání), insolvenční správce měl povinnost o popření jeho pohledávky písemně vyrozumět. K projednávání a rozhodování incidenčních sporů byl výlučně příslušný konkursní soud, přičemž v případě, kdy hodnota sporné pohledávky nepřevyšovala 1.000,- korun, rozhodoval ve věci samosoudce, v ostatním poté senát.

Spory o vyloučení věci anebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebyly rozhodovány konkursním soudem, nýbrž byly posuzovány dle obecných právních zásad.

---

¹⁴ BULTAS, J.. *Historie institutu odporovatelnosti v českém právu*. <http://www.bultas-advokat.cz>. [online]. 28.2.2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.bultas-advokat.cz/pravni-clanky/historie-institutu-odporovatelnosti-v-ceskem-pravu?phpMyAdmin=T6DsBso3x0moHoMFV-T%2Cik72XCc>

¹⁵ § 28 části první (konkursní řád) nařízení č. 337/1914 ř. z

¹⁶ § 110 císařského nařízení

3.5. Zákon č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí

Prvním uceleným zákonem upravujícím insolvenční právo po vzniku 1. republiky byl zákon č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řády konkursní, vyrovnací a odpůrcí. Tento zákon obsahoval předpisy odpůrcího práva za konkursu i mimo něj a lze říci, že se jedná o nejpodrobnější úpravu odporovatelnosti v historii českého práva¹⁷. Zákon upravuje incidenční spory v hlavě druhé: *Kterak lze odporovati právním jednáním, která se stala před prohlášením konkursu*, tj. v ustanoveních § 29 až 46. Obdobně jako v předchozích úpravách lze odporovat právním úkonům učiněným před prohlášením konkursu, a to úkonům učiněným v posledních deseti letech před prohlášením konkursu v úmyslu zkrátit věřitele (stačil pouhý úmysl věřitele zkrátit, aniž by k jeho zkrácení skutečně došlo) a druhé straně byl tento úmysl úpadce znám, přičemž bylo možno odporovat i úkonům učiněným opomenutím, anebo úkonům učiněným v posledních dvou letech před prohlášením konkursu, jestliže musel být druhé straně znám úmysl úpadce zkrátit věřitele, anebo byli-li jednáním sjednaným s manželem úpadce či osobou úpadci blízku zkrácení věřitelé úpadce (zde není rozhodné, zda o úmyslu úpadku jeho manžel věděl či nikoliv). Tehdejší právní úprava osoby blízké je daleko širší a podrobnější a zabývá se i právníckými osobami. Dále lze odporovat smlouvám trhovým, směnným a dodávacím, které úpadce sjednal v posledním roce před prohlášením konkursu, pokud druhé straně bylo anebo mělo být známo, že úpadce takto mrhá svým majetkem. Taktéž lze odporovat bezplatným a jim rovným jednáním učiněným v posledních dvou letech před prohlášením konkursu, nešlo-li o splnění zákonného závazku anebo o příležitostné dary svou výši obvyklé poměrům. Odporovat lze účinně též zajištění nebo uspokojení věřitele, které se stalo později, než se úpadce stal nezpůsobilým platit nebo než byl podán návrh na prohlášení konkursu; to neplatí, byla-li taková výhoda poskytnuta více než jeden rok před prohlášením konkursu. V neposlední řadě je možno odporovat pro vědomost o úpadcově nezpůsobilosti platit, tzn. lze účinně odporovat zákonem vyjmenovaným jednáním, která byla učiněna po tom, kdy se úpadce stal platebně nezpůsobilým anebo již po podání návrhu na prohlášení konkursu, tedy jde o veškerá placení a zajištění, kterými se porušuje zásada

---

¹⁷ BULTAS, J.. *Historie institutu odporovatelnosti v českém právu*. <http://www.bultas-advokat.cz>. [online]. 28.2.2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.bultas-advokat.cz/pravni-clanky/historie-institutu-odporovatelnosti-v-ceskem-pravu?phpMyAdmin=T6DsBso3x0moHoMFV-T%2CIK72XCc>

rovného nakládání s věřiteli. Odpůrčí nárok není vyloučen, nabylo-li odporovatelné právní jednání exekučního titulu¹⁸. Aktivně legitimován k podání odporu byl v tomto stadiu řízení pouze správce konkursní podstaty, a to žalobou nebo námitkou ve lhůtě jednoho roku ode dne prohlášení konkursu. Taktéž ve sporech zahájených ještě před prohlášením konkursu může (avšak nemusí) pokračovat pouze správce konkursní podstaty. Námitka sloužila k uplatnění odpůrčího nároku právě ve sporech zahájených před prohlášením konkursu, do kterých správce konkursní podstaty vstoupil, a dále ve sporech, které zahájili věřitelé, jejichž pohledávka byla popřena, jakož i ve sporech o nároky na vyloučení či na oddělené uspokojení. Pasivně legitimován je ve věci ten, v jehož prospěch bylo úpadcovo jednání, a taktéž případně dědic této osoby, zemřela-li již. Odporovatelův odpůrce, který je pasivně legitimován při odporu, pak může žádat, aby mu bylo z konkursní podstaty vráceno jeho vzájemné plnění, pokud ho v konkursní podstatě lze ještě rozeznat nebo jestli je podstata o jeho hodnotu obohacena¹⁹.

Úprava popření přihlášených pohledávek je obsažena v oddílu pátém zákona. Jako v předchozích právních úpravách svědčí právo popřít pohledávku správce konkursní podstaty a věřitel nepopřené přihlášené pohledávky. Popření úpadce se pouze poznamenává do seznamu přihlášek a v konkursu nemá význam. Obdobně jako v císařském nařízení z roku 1914 se určení pravosti nebo pořadí pohledávky může domáhat pouze věřitel takto popřené pohledávky, když žalovaným je ten, kdo pohledávku popřel, anebo jako jednotná sporná strana všichni pohledávku popírající. O sporné pravosti pohledávky zde rozhoduje příslušný správní úřad, zatímco o sporném pořadí rozhoduje konkursní soud. V případě, že byla popřené pohledávka vykonatelná, podává žalobu nikoliv věřitel popřené pohledávky, ale ten, kdo pohledávku popřel, a to žalobou nebo návrhem u příslušného soudu nebo úřadu. Věřitelé, kteří nebyly přítomni zkušebnímu roku (dnes nezkumnému jednání), musí správce konkursní podstaty o popření jejich pohledávky vyrozumět a poskytnout jim lhůtu k podání nároku nebo odporu, která nesmí být kratší než jeden měsíc. Je-li stranou sporu (tedy popírajícím) správce konkursní podstaty, má se za to, že náklady tohoto řízení jsou výdajem majetkové podstaty; dospěje-li však konkursní soud k závěru, že pohledávku popřel svévolně, může správci uložit náhradu nákladů tohoto sporu ve prospěch konkursní podstaty.

---

¹⁸ § 38 zákona č. 64/1934 Sb. z. a n.

¹⁹ § 44 zákona č. 64/1934 Sb. z. a n.

Obdobně jako v předchozí právní úpravě byla řešena otázka stran složení soudu při rozhodování, přičemž limitní zde byla cenová hranici věcné příslušnosti okresních soudů; při hodnotě předmětu sporu nižším než je takto stanovená hranice rozhodoval ve věci samosoudce, v ostatním senát.

3.6. Úprava po roce 1950

Účinností zákona č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, dne 1. ledna 1951, se úprava odporovatelnosti přesunula právě do tohoto zákona.

Věřitel se dle tehdejší úpravy mohl domáhat, aby bylo soudem prohlášeno, že vůči němu nemají právních následků dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení věřitelovy vymahatelné pohledávky. Právo odporovat má věřitel i tehdy, je-li nárok proti dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen²⁰. Odporovat bylo možné ty právní úkony učiněné v období pěti let (předchozí úpravy stanovily období desetileté) před prohlášením úpadku dlužníka, které byly učiněny s úmyslem věřitele zkrátit a druhé straně musel být tento úmysl znám, nerozhodno zda ke zkrácení věřitele fakticky došlo či nikoliv. Dále bylo možné odporovat ty právní úkony učiněné ve prospěch osoby blízké; to naplatí v případě, kdy druhé straně nebyl zkracující úmysl úpadce znám. V neposlední řadě bylo možno odporovat kupní a směnným smlouvám uzavřeným v období dvou let před prohlášením úpadku, pokud druhá strana věděla, že jednání dlužníka je mrhání majetkem, kterým jsou dlužníkovi věřitelé zkracováni. Obdobně jako v předchozí úpravě bylo možno odporovat bezplatným a jim rovným úkonům učiněným v posledních dvou letech před prohlášením konkursu, nešlo-li o splnění zákonného závazku anebo o příležitostné dary svou výší obvyklé poměrům, a se stejnou lhůtou bylo možno odporovat též nabytí dlužníkových věcí úředním výrokem nebo i mimo úřad ve veřejné dražbě, byla-li úplata dána z dlužníkovy jmění.

Po roce 1963 se předpisy týkající se odpůřčího práva přesunuly již ve značně redukované podobě do zákona č. 101/1963 Sb., zákoníku mezinárodního obchodu, konkrétně do ustanovení § 40. Ustanovení stanovuje, že je možno odporovat ty právní

---

²⁰ § 46 zákona č. 141/1950 Sb.

úkony dlužníka, pokud jimi byl věřitel zkrácen a z nichž nabyly práva osoby, kterým bylo nebo muselo být známo, že tímto právním úkonem jsou zkracováni věřitelé dlužníka, dále právní úkony učiněné dlužníkem ve prospěch manžela, dětí, sourozenců nebo rodičů (ledaže by prokázali, že o zkracování věřitelů ani nevěděli, ani vědět nemuseli) a taktéž bezúplatné právní úkony dlužníka, pokud nejde o plnění zákonných povinností. Odporovat právnímu úkonu bylo možno pouze do tří let od doby, kdy jej dlužník učinil.

3.7. Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání

Zákon o konkursu a vyrovnání (dále jen „ZKV“), který byl zrušen k 1. lednu 2008 insolvenčním zákonem, neobsahoval ucelenou úpravu incidenčních sporů a ne vždy bylo postaveno na jistou, zda se v konkrétním případě o incidenční spor jedná anebo nikoliv. Nutnou se jevila zejména budoucí speciální úprava pravomoci a příslušnosti k řešení sporů, které byly konkursem odlišnou od té, kterou předpokládal občanský soudní řád. Tato absence byla vyřešena až stanoviskem občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze 17. června 1998, Cpjn 19/98, kterým byla vyložena některá ustanovení ZKV.

Zvláštní úpravou, odlišnou od té, kterou předpokládal OSŘ, bylo třeba zejména upravit pravomoc a příslušnost k řešení sporů, které byly konkursy vyvolány.

Sám Nejvyšší soud ve svém výkladovém stanovisku konstatoval, že *ZKV není soudy uplatňován a vykládán jednotně, přičemž byl patrný také nejednotný přístup správních orgánů (zejména daňových orgánů a katastrálních úřadů) při posuzování dopadu konkursního a vyrovnacího řízení do sféry jejich působnosti.*

Soudní pravomoc v konkursu vyplývala přímo z ustanovení § 2 odst. 1 ZKV, dle kterého konkursní řízení lze zahájit pouze u soudu konkursního. Konkursní řízení ovšem vyvolávalo potřebu rozhodnout spory, které v samotném konkursním řízení nelze řešit, i když jím byly výrazně ovlivněny.

3.7.1. Neúčinné a odporovatelné právní úkony

Ač mnoho incidenčních sporů, které jsou v současné době výslovně za incidenční uvedené v InsZ, nebylo v ZKV vůbec upraveno, institut neúčinnosti a odporovatelnosti právních úkonů zde, stejně jako v předchozích právních úpravách, zakotven byl. Neúčinné tak byly právní úkony dlužníka, které provedl v posledních šesti měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo po podání tohoto návrhu do prohlášení konkursu, a které byly vyčteny v § 15 odst. 1 ZKV, např. úkony, kterými dlužník nabyt majetkovou účast v obchodní společnosti či družstvu, též úkony, kterými na sebe přebral závazky v nepoměru ke svému majetku anebo např. odmítl bez závažného důvodu dědictví či dar, přičemž neúčinnost se vztahuje i na dědice a právní nástupce právnické osoby. Domáhat se jakožto aktivně legitimovaný ve věci plnění z neúčinných právních úkonů do konkursní podstaty (a nebylo-li to možné, tak odpovídajícího peněžitého plnění) mohl konkursní správce anebo přihlášený věřitel, druhou stranou sporu pak je ten, kdo byl druhou stranou dotčeného právního úkonů, tzn. v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka prospěch (při smrti / zániku druhé strany též jeho dědici / právní nástupci); podmínky odporovatelnosti právních úkonů nebyly stanoveny v ZKV, ale v ustanovení § 42a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „SOZ“). Dle tehdejší úpravy však nebylo možno prostřednictvím neúčinného právního úkonu vyrovnat vzájemné pohledávky odpůrce a úpadce.

3.7.2. Vylučovací žaloby

Excindační žaloby jsou upraveny taktéž přímo ustanoveními zákona. Zákon stanovil pro případ, kdy panují pochybnosti, zda věc, právo anebo jiná majetková hodnota náleží do konkursní podstaty, povinnost takovýto majetek sepsat a v soupisu výslovně uvést poznámku o nárocích uplatněných jinými osobami anebo poznámku o jiných důvodech, které zpochybňují zařazení věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty do soupisu²¹. Předmětem tohoto řízení je tedy určení, že postup správce při sepisování majetkové podstaty byl správný. V případě, kdy třetí osoba nárokuje věc anebo jinou majetkovou hodnotu, bude soudem uloženo, aby ve lhůtě určené soudem podala tato třetí osoba

---

²¹ § 19 ZKV

žalobu proti konkursnímu správci. Uplatnění nároku třetí osobou má ten důsledek, že správce není oprávněn věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu zpeněžit ani s ní jinak nakládat; to neplatí, je-li tím odvracena hrozící škoda na žalobou dotčeném majetku.

3.7.3. Spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek

Stanovisko Nejvyššího soudu určilo, které spory zejména patří ke sporům vyvolaným konkursem (incidenčním sporům); spory o určení pravosti nebo výše pohledávek přihlášených do konkursu (§ 23 až § 25 ZKV) tak dle stanoviska soudu spadaly do jednoznačné pravomoci konkursních soudů.

Spory o pořadí přihlášené pohledávky, včetně sporů o právo na její oddělené uspokojení, mají původ v konkursním řízení a jen pro účely konkursního řízení jsou řešeny. K jejich rozhodnutí je proto dána výlučná pravomoc soudů, i když se týkají pohledávek, o nichž jinak přísluší rozhodovat správním orgánům.

Obdobně jako v předchozích právních úpravách je rozlišen spor o popření vykonatelné pohledávky a pohledávky nevykonatelné. V případě popření vykonatelné pohledávky je aktivně legitimován ten subjekt, který vykonatelnou pohledávku popřel, přičemž se smí dovolávat jen právních důvodů uvedených v přihlášce pohledávky anebo při přezkumném jednání; naopak v případě popření pohledávky nevykonatelné je ve věci aktivně legitimován věřitel popřené pohledávky. V obou případech je zde dána 30 denní lhůta pro podání žaloby, počítáno od data, kdy byl věřitel popřené nevykonatelné pohledávky anebo subjekt popírající vykonatelnou pohledávku, o možnosti žaloby konkursním správcem řádně poučeni

Výše uvedené stanovisko Nejvyššího soudu stanovilo, že *soudy projednávají a rozhodují spory o pravost nebo výši pohledávek tehdy, jde-li o pohledávky, které jsou podle ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. oprávněny projednávat a rozhodnout o nich. Pravomoc projednat a rozhodnout spor o pravost nebo výši jiných pohledávek (např. daňových) mají příslušné správní orgány; soudy tyto věci projednávají a rozhodují, jen stanoví-li to zákon (§ 7 odst. 2 o. s. ř.).*

Ve sporech o pořadí pohledávek, včetně sporů o právo na jejich oddělené uspokojení, rozhodují vždy soudy.

3.7.4. Spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela

V přijatém zákoně byly zároveň upraveny spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela²². Bylo-li řízení o vypořádání společného jmění zahájeno ještě před prohlášením konkursu na majetek dlužníka, konkursní správce vstupuje do řízení namísto dlužníka. Pokud žádné řízení před prohlášením konkursu zahájeno nebylo, oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění přechází z dlužníka na konkursního správce

---

²² § 26 an. ZKV

IV. Obecná úprava incidenčních sporů v úpadkovém řízení

Za incidenční spor se dle legální definice považuje spor dle § 2 písm. d) InsZ, tedy jde o *spor nebo spory vyvolané insolvenčním řízením, o kterých tak stanoví tento zákon, projednávané v rámci insolvenčního řízení*. Incidenční řízení je tak řízení vedlejší k řízení insolvenčnímu, bez nějž by incidenčního sporu nebylo a zároveň platí, že incidenční řízení musí být skončen dříve, než řízení insolvenční. InsZ se oproti úpravě obsažené v ZKV na incidenční spory zaměřuje nesrovnatelně více, což je zapříčiněno zejména předchozí praxí za doby účinnosti ZKV, kdy mnohdy délka insolvenčního řízení byla nepředvídatelná právě pro nepředvídatelnost doby trvání a zejména výsledku sporu a zároveň z koncepce jednotnosti insolvenčního řízení jako celku.

Incidenční řízení je svou povahou řízení sporné, které musí být v souladu s ust. § 79 odst. 1 OSŘ zahájeno pouze na návrh, kterým je v rámci insolvenčního řízení incidenční žaloba.

Oproti úpravě obsažené v OSŘ je úprava obsažená v InsZ explicitní. V OSŘ tak nenajdeme řádné ustanovení obsahující, byť demonstrativní, výčet sporů, které jsou spory incidenčními. V OSŘ je i tak možno najít několik žalob, které lze považovat za incidenční, a to např. v ust. § 267 žalobu o vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí (ekvivalent této excindační žaloby můžeme nalézt i v InsZ), v ust. § 267a žalobu o popření pravosti, výše, skupiny nebo pořadí některé z pohledávek přihlášených k rozvrhu výtěžku nebo jinak uspokojovaných při výkonu rozhodnutí (imputační spor vedený na základě podané žaloby je pak projednáván u téhož soudu, jež provádí i výkon rozhodnutí).

Insolvenční zákon obsahuje ve svém ust. § 159 demonstrativní výčet incidenčních sporů tak, že za incidenční spory považuje:

- > spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek (ust. § 198 a 199 InsZ),
- > spory o vylučovacích žalobách (ust. § 225 InsZ),
- > spory o vypořádání společného jmění (ust. § 271 až 273 InsZ),

- > spory o odpůrčích žalobách (ust. § 239 InsZ),
- > spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu (ust. § 289 InsZ),
- > spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem, resp. nárok na náhradu za škodu vzniklou na majetkové podstatě dlužníka (ust. § 37 InsZ),
- > spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem (ust. § 231 InsZ), a
- > další spory, které zákon označí jako spory incidenční.

Samozřejmě lze v InsZ nelézt též demonstrativní výčet řízení, která incidenčními nejsou, a to např. spory dle ust. § 100 odst. 2, § 140c, § 147, § 203 odst. 4 či § 285 odst. 2 InsZ. Tyto spory jsou vedeny mimo insolvenční řízení jako zcela samostatná řízení dle úpravy obsažené v OSŘ. V rozhodovací praxi soudů však také mnohdy narazíme na konstatování, co už incidenčním sporem není; soud samozřejmě s ohledem na zákonnou úpravu nemá prostor pro konstatování, že spor v InsZ jako incidenční neoznačený, ve skutečnosti incidenčním je.

Není-li to v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, a nestanoví-li InsZ jinak, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení OSŘ týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona č. 292/2012 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Věcně příslušnými jsou pro incidenční spory soudy prvního stupně. Tyto soudy opírají svou příslušnost o ust. § 7a InsZ, které stanovuje, že krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně v insolvenčním řízení, přičemž tato pravomoc byla do 31. prosince 2013 soudu dána nikoliv ustanovením insolvenčního zákona, nýbrž ustanovením § 9 odst. 4 OSŘ. Dále rozhodují krajské soudy v incidenčních sporech (tato pravomoc byla do dne 31. prosince 2013 soudu dána taktéž ust. § 9 odst. 4 OSŘ), ve sporech o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla porušením povinnosti podat insolvenční návrh (tato působnost byla zařazena do insolvenčního zákona k 1. lednu 2014 nově), ve sporech o náhradu škody nebo jiné újmy, která vznikla zahájením insolvenčního řízení a

opatřeními přijatými v jeho průběhu (tato pravomoc byla do 31. prosince 2013 soudu dána taktéž ust. § 9 odst. 4 OSŘ), a ve věcech vyplývajících z právních vztahů mezi dlužníkem a insolvenčním správcem týkajících se majetku patřícího do dlužnickovy majetkové podstaty (tato pravomoc byla do 31. prosince 2013 soudu dána ust. § 9 odst. 3 písm. i) OSŘ. Od účinnosti novely InsZ k 1. lednu 2014 byly výše uvedené pravomoci rozšířeny i na dlužníky, kteří nejsou podnikateli.

Věcná příslušnost k rozhodování incidenčních sporů byla s účinností od 1. ledna 2014 rozšířena o dva nové typy sporů, a to již zmiňovaných sporů o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu (ty byly do účinnosti novely upraveny ust. § 289 odst. 3 InsZ, přičemž právní úprava zůstala nezměněna), a sporů o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem (tyto spory byl před účinností novely upraveny ustanovením § 233 odst. 3 InsZ).

Účastníci insolvenčních sporů jsou definováni ust. § 16 InsZ a jsou jimi žalobce a žalovaný, není-li v zákoně stanoveno jinak, přičemž vedlejší účastenství v těchto typech sporů je přípustné. Dalšími účastníky incidenčních sporů dle InsZ jsou nabyvatelé pohledávky. Nabyvatelé pohledávek se však stávají účastníky insolvenčního řízení, jakmile insolvenční soud rozhodne o jejich vstupu do insolvenčního řízení, a platí pro ně stav insolvenčního řízení v době, kdy se stal jeho účastníkem. Nabyvatel takto vstupuje na místo původního věřitele i do incidenčních sporů, které se týkají jím nabyté pohledávky. Přípravovaná novela zákona v tomto případě počítá se zavedením formuláře, kterým bude věřitel postoupení pohledávky soudu oznamovat. Do incidenčních sporů může v souladu s § 7c InsZ (před 1. lednem 2014 v souladu s § 35 odst. 1 písm. l) InsZ) vstoupit též státní zastupitelství.

4.1. Projednání a rozhodnutí incidenčních sporů

Jak již bylo uvedeno výše, incidenční řízení má povahu řízení sporného, přičemž je zahajováno výlučně na návrh oprávněné osoby. Kdo je oprávněnou osobou poté vyplývá ze samotného zákonného vymezení jednotlivého sporu. Takový návrh má povahu žaloby dle OSŘ. Pojistkou proti možným průtahům řízení při nahromadění nebo

komplikovanosti incidenčních sporů, které by měl soudce v rámci jednoho insolvenčního řízení rozhodovat, je možnost přikázání incidenčního sporu jinému soudu téhož soudu, přičemž rozhodování o přikázání je plně v kompetenci insolvenčního soudu.²³ Žalobce může incidenční žalobu po dobu trvání tohoto řízení měnit jen se souhlasem soudu. Soud však tuto změnu žaloby připustí za předpokladu, kdy by dosavadní výsledky řízení nemohly být použity i jako podklad pro řízení o změněné žalobě. Žalobce může až od právní moci konečného rozsudku vzít podanou žalobu zpět pokud s tím ostatní účastníci řízení neprojeví souhlas. Pokud tak jiný účastník řízení z vážných důvodů nesouhlasí se zpětvzetím žaloby, soud rozhodne o neúčinnosti takového zpětvzetí žaloby.

Pokud není insolvenční správce účastníkem incidenčního sporu, je insolvenční soud povinen ho o tomto řízení zpravit.

V incidenčním řízení jsou, oproti obecnému rozhodování usnesením, rozhoduje ve věci rozsudkem (též pro uznání anebo zmeškání, nevrhne-li to při jednání žalobce). Jeho náležitosti nezakotvuje přímo v InsZ, ale v úpravě odkazuje na ustanovení OSŘ. Výjimkou je rozhodnutí o smíru; v tomto případě soud nerozhoduje usnesením, nýbrž rozsudkem.

Odvolání proti rozsudku ve věci incidenčního sporu lze podat v 15denní lhůtě ode dne doručení rozsudku. V případě schváleného smíru ve věci však již usnesení nelze napadnout odvoláním.

Vydání rozvrhového usnesení nebrání, jestliže ohledně některé z pohledávek z upraveného seznamu přihlášených pohledávek nejsou dosud splněny podmínky pro její výplatu nebo jde-li dosud o pohledávku spornou; jde zejména o pohledávky, ohledně kterých dosud nebyl skončen incidenční spor²⁴.

---

²³ HÁSOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář. 2. vydání*. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 558 - 559

²⁴ ust. § 306 odst. 4 písm. b) InsZ

V. Spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky

Je-li pohledávka přihlášeného věřitele při přezkumném jednání popřena, přičemž legitimován k tomuto úkonu je v insolvenčním řízení pouze insolvenční správce, věřitel přihlášené pohledávky a dlužník, proti nimž se nachází věřitel popřené pohledávky.

Každý jednotlivý věřitel má právní zájem na tom, aby jeho pohledávka byla v řízení zjištěna co do jím přihlášené výše a pořadí. Nastane-li tak situace, kdy pohledávka není v plné výši zjištěna, využije věřitel svého práva a bude se tomuto bránit ve sporu.

Je však nutno odlišovat jednotlivé typy popření pohledávky, jakož i typ popírané pohledávky, jelikož s každým tímto úkonem mohou být spojeny odlišné následky.

5.1. Popření pravosti, výše či pořadí pohledávky

Věřitel je povinen podat přihlášku své pohledávky na formuláři, který musí splňovat veškeré zákonem uložené náležitosti (více viz kapitola 2.5. výše). Pokud tak neučiní ani k písemné výzvě insolvenčního správce, insolvenční správce takovou pohledávku popře, jelikož ji nebylo pro zásadní nedostatky možno přezkoumat.

V případě, kdy má insolvenční správce za to, že pohledávka věřitele nikdy nevznikla, již zanikla anebo je již promlčena, popře tuto pohledávku co do její pravosti. Tento typ popření má v sobě účinky též popření výše pohledávky, jelikož popřením pravosti pohledávky se popírá jako celek.

Je-li insolvenční správce toho názoru, že skutečná výše pohledávky je odlišná od výše, jíž věřitel do řízení přihlásil, popře tuto přihlášku co do výše, přičemž výši popření, resp. výši uznané pohledávky, je nutno vyčíslit. Přezkumný list tak musí nutně obsahovat částku, jež je popírána, částku, jež je uznávána, a důvody vedoucí k popření výše pohledávky.

Dospěje-li insolvenční správce k závěru, že věřitel uplatnil pohledávku v lepším pořadí, než jaké jí reálně náleží, popře tuto pohledávku co do jejího pořadí. Typickým příkladem je popření zajištění pohledávky majetkem věřitele, kdy toto zajištění pohledávky nikdy platně nevzniklo a nemůže tak být uplatňováno.

Nebyl-li popřením pohledávky dotčený věřitel přítomen konanému přezkumnému jednání, insolvenční správce jej o popření jeho pohledávky vyrozumí a poučí jej o možnosti podat ve věci žalobu na určení pohledávky; to platí, byla-li popíraná pohledávka nevykonatelná. Pokud byla pohledávka vykonatelná na základě pravomocného rozhodnutí, insolvenční správce již není povinen dlužníka o popření vyrozumět.

5.2. Žaloba na určení popřené pohledávky

Byla-li na přezkumném jednání pohledávka věřitele popřena, může tento věřitel uplatnit své právo a domáhat se určení své pohledávky žalobou.

Žalobní návrh musí být příslušnému insolvenčnímu soudu doručen ve lhůtě 30 dnů ode dne konání přezkumného jednání; to neplatí, bylo-li oznámení insolvenčního správce doručeno věřitele později než 15 dnů ode dne přezkumného jednání. V tom případě může věřitel podat žalobu ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení oznámení o popření pohledávky. Tento postup však platí pouze v případě, kdy byla pohledávka do řízení přihlášena jako nevykonatelná. Ohledně všech lhůt v rámci insolvenčního řízení platí, že je nelze prominout, a to ani v případě jejich zmeškání z omluvitelných důvodů. Není-li v určené lhůtě soudu žaloba doručena, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží co do výše či pořadí jejího popření. Insolvenční správce nemusí věřitele vyrozumívát o popření pohledávky v případě, byl-li věřitel účasten přezkumnému jednání.

Popírá-li nevykonatelnou pohledávku dlužník, jehož úpadek je řešen konkursem, nemá toto popření právních následků vyjma následku stanoveného v ust. § 312 odst. 4 InsZ, dle něž nelze po zrušení konkursu na majetek dlužníka podat na základě upraveného seznamu pohledávek návrh na výkon rozhodnutí či exekuci, popřel-li dlužník tuto pohledávku. Je-li úpadek dlužníka řešen reorganizací nebo oddlužením, má popření dlužníkem stejné účinky, jako by popření učinil insolvenční správce²⁵ a existenci pohledávky je tak nutné ověřit ve vyvolaném incidenčním sporu. Popření pohledávky dlužníkem nadto nemá vliv na hlasovací právo věřitele, jehož pohledávka byla popřena.

---

²⁵ MARŠÍKOVÁ, J.: *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou. 4. upravené vydání.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2015. s. 113

Věřitel popřené pohledávky musí být insolvenčním správcem vyrozuměn i o popření pohledávky dlužníkem. Popře-li totiž pohledávku dlužník i správce, musí býti žalováni oba. Nebyl-li věřitel ve výzvě upozorněn na to, že má žalobu podat i proti popírajícímu dlužníku, nemá doručení této neúplné výzvy pro věřitele žádné důsledky, jelikož pro nesprávnost výzvy nezapočne běžet lhůta k podání žalobního návrhu²⁶.

Jak je již naznačeno výše, aktivně legitimován k podání žaloby na určení nevykonatelné pohledávky je věřitel této pohledávky; pasivně legitimován je insolvenční správce a též dlužník.

Insolvenční správce může měnit své stanovisko stran popření pohledávky, stejnětak může vzít své popření pohledávky zpět, a to až do pravomocného rozhodnutí v incidenčním sporu.

Právně nepředvídatelnou se jeví konstrukce ust. § 198 odst. 3 InsZ. Prokáže-li věřitel popřené nevykonatelné pohledávky v průběhu incidenčního sporu, že pohledávka je vykonatelná, žalovaný (zde insolvenční správce) je povine prokázat důvod popření této pohledávky tak, jako by šlo již od počátku o pohledávku vykonatelnou. Nedomnívám se, že tato konstrukce byla volena vhodně, vždyť je plně v režii věřitele, jak svou přihlášku do řízení přihlásí. Věřitel pohledávky zajištěné majetkem dlužníka v případě, kdy pohledávku jako zajištěnou do řízení nepřihlásí, již dále toto zajištění v rámci vedeného insolvenčního řízení uplatnit nemůže. Není tedy důvodu, aby vztah vykonatelné a nevykonatelné pohledávky v tomto směru nekopíroval úpravu tzv. zajištěné pohledávky.

V případě popření vykonatelné pohledávky, tedy pohledávky, která byla věřiteli přiznána pravomocným rozhodnutím soudu nebo pravomocným rozhodnutím jiného orgánu je aktivně legitimován k žalobě na určení popřené pohledávky ten subjekt, který popěrný úkon učinil. Byl-li to insolvenční správce, je tento povinen do 30 dnů ode dne přezkumného jednání doručit soudu žalobu, v níž se domáhají popření pohledávky. Není-li v určené lhůtě soudu žaloba doručena, popření pohledávky pozbylo účinků a pohledávka je pro účely dalšího pokračování v řízení zjištěna.

---

²⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 544/2009-P6 ze dne 25. února 2010 ve věci KSUL 35 INS 857/2008

Popření vykonatelné pohledávky dlužníkem se nepředpokládá; dlužník měl totiž veškeré své námitky proti pohledávce uplatnit již v průběhu nalézacího řízení. Dlužník tak může tvrdit pouze zánik anebo promlčení této vykonatelné pohledávky.

Vyjma insolvenčního správce a dlužníka zákon umožňuje učinit popěrný úkon i přihlášenému věřiteli. Postup popření pohledávky jiného věřitele je však zcela odlišný od popření jinými účastníky řízení.

Popěrný úkon věřitele musí být podán na předepsaném formuláři a doručen soudu nejpozději 3 dny přede dnem konání přezkumného jednání počítáno zpětně²⁷, přičemž musí veskrze splňovat náležitosti žaloby. Pokud soud doručené popření věřitele při přezkumném jednání neodmítne, považuje se toto formulářové popření pohledávky za žalobní návrh ve věci. Popření pohledávky věřitelem přitom nemá vliv na hlasovací právo popřeného věřitele.

Soudní poplatek za podání žaloby na určení pohledávky činí pro věřitele 5.000,00 Kč; k jeho zaplacení bude vyzván soudem. Nebude však již vyzván k zaplacení jistoty na náklady incidenčního sporu ve výši 10.000,00 Kč, jelikož tato povinnost vyplývá přímo ze zákona.²⁸ Jistota musí být složena do úschovy u insolvenčního soudu nejpozději do 15 dnů ode dne konání přezkumného jednání anebo do 10 dnů ode dne rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, nebylo-li o způsobu řešení úpadku rozhodnuto při jednání. Nezaplatí-li věřitel jistotu v zákonem dané lhůtě, soud žalobu odmítne; to neplatí, jsou-li u věřitele splněny podmínky pro osvobození o úhrady soudního poplatku.

5.3. Účinky rozhodnutí ve věci incidenčního sporu

Rozhodnutí soudu stran incidenčního sporu je účinné vůči všem účastníkům řízení a i jiným subjektům a je zveřejňováno, stejně jako žalobní návrh, v souladu s ust. § 421 odst. 1 písm. a) InsZ, v insolvenčním rejstříku, konkrétně v jeho oddílu C.

---

²⁷ k tomuto více usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 ICdo 17/2012 ze dne 29.11.2012

²⁸ ust. § 202 odst. 3 InsZ

VI. Spory o vyloučení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty nebo o vydání výtěžku zpeněžení podle § 225 odst. 5

Incidenční spory dle ust. § 225 InsZ vznikají jako důsledek soupisu majetkové podstaty, do kterého je zahrnut veškerý majetek, tedy i majetek, který dlužníku nenáleží anebo majetek, ohledně jehož vlastnictví panují rozpory a nárokuje si jej pro právo svědčící právě této třetí osobě, nikoliv dlužníku. Tato osoba má jedinou legální možnost, jak se domáhat určení, že jí k majetku sepsaném v majetkové podstatě dlužníka svědčí právo, a to podání žalobního návrhu. Tato třetí osoba se tzv. excindační žalobou domáhá vyloučení majetku z majetkové podstaty dlužníka.

Žalobcem ve sporu je osoba, již dle jejího tvrzení svědčí právo k majetku, a žalovaným je zde pouze insolvenční správce. Příslušnost určitého majetku k majetkové podstatě dlužníka může posuzovat pouze insolvenční soud.

Lhůta pro podání excindační žaloby činí 30 dní ode dne doručení vyrozumění o zahrnutí majetku do soupisu a je lhůtou hmotněprávní. Osoba, která se domáhá vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty, musí prokázat, že majetek neměl být do soupisu majetkové podstaty zařazen a taktéž musí prokázat, že právo, které toto zařazení vylučuje, svědčí právě této osobě.

Do doby vydání rozhodnutí ve věci není insolvenční správce s tímto majetkem oprávněn jakkoliv nakládat. Výjimkou je rozhodnutí soudu dle ust. § 225 odst. 6 InsZ, souhlas vydaný samotným žalobcem anebo ledaže insolvenční správce odvrací újmu tomuto majetku bezprostředně hrozící, přičemž existenci této újmy musí být insolvenční správce schopen doložit např. znaleckým posudkem nebo svědecky²⁹. Je-li pravomocně rozhodnuto o vyloučení majetku z majetkové podstaty dlužníka, insolvenční soud toto vyznačení v aktualizovaném soupisu majetkové podstaty a tento založí do insolvenčního rejstříku.

Zákonné pojetí excindačních žalob může nahrávat nekalým praktikám dlužníků stran protahování insolvenčního řízení či účelovému tvrzení osob dlužníku blízkých anebo

---

²⁹ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2014. s. 396.

osob s dlužníkem spřátelených, že vlastnické právo k majetku svědčí jim, což prokazují různými darovacími a kupními smlouvami anebo prostým svědectvím dalších osob, přičemž v tomto případě je protiargumentační možnost insolvenčního správce minimální.

VII. Spory o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela

Jelikož prohlášení konkursu na majetek dlužníka se sebou nese též zánik společného jmění dlužníka a jeho manžela, bylo nutno upravit i spory tímto postupem v rámci insolvenčního řízení vzniklé. Po zániku společného jmění je tak třeba jej řádně vypořádat tak, jakoby před prohlášením konkursu na majetek dlužníka došlo k ukončení manželství dlužníka. Obdobně je nutné v rámci insolvenčního řízení vypořádat společné jmění manželů, které zaniklo před prohlášením konkursu a nebylo vypořádáno, a taktéž nevypořádané společné jmění, které bylo smluvně či rozhodnutím soudu zúženo.

Veškerý majetek náležející do nevypořádaného společného jmění má být insolvenčním správcem pojat do majetkové podstaty dlužníka s tím, že v případě, kdy vlastnické právo k majetku nabude manžel dlužníka, toto do soupisu neprodleně poznamená.

Dohoda o vypořádání společného jmění je uzavírána insolvenčním správcem a manželem dlužníka, a to se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru.

Vypořádání společného jmění může nastat též rozhodnutím v incidenčním sporu pro tyto účely zahájeném anebo v řízení před obecným soudem, před kterým bylo řízení o vypořádání zaniklého společného jmění zahájeno již před prohlášením konkursu. V tomto případě insolvenční správce do řízení vstupuje namísto dlužníka.

Incidenční spor ve věci vypořádání společného jmění nastane za situace, kdy společné jmění dlužníka a jeho manžela zaniklo již před prohlášením konkursu, ale nebylo ve věci zahájeno žádné řízení o jeho vypořádání.

Insolvenčními správci hojně využívanou variantou je však zahrnutí celého společného jmění do majetkové podstaty dlužníka s tím, že nebude jakkoliv vypořádáváno, a to za splnění podmínky, že závazky dlužníka jsou vyšší než hodnota celého společného jmění.

Nutno poznamenat, že institut zániku společného jmění manželů v případě prohlášení konkursu na majetek byt' jen jednoho manžela, může působit těmto osobám potíže. V praxi se tak stane, že společný návrh postaršího manželského páru na povolení oddlužení nebude schválen a na jejich majetek bude prohlášen konkurs. Společné jmění těchto dlužníků tak vcelku nechtěně zanikne a oni si tento důsledek ani neuvědomují, resp. o něm vůbec neví,

VIII. Spory na základě odpůrčí žaloby

Spory týkající se neúčinnosti právních úkonů dlužníka v rámci insolvenčního řízení nazýváme spory na základě odpůrčí žaloby.

Zákon v § 231 InsZ stanoví, že neplatnost právního jednání posoudí v průběhu insolvenčního řízení soudu a nebere se v potaz žádné jiné rozhodnutí soudu, kterým v průběhu insolvenčního řízení došlo ke zjištění neplatnosti právního úkonu týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka. Spor z neplatnosti právního jednání jdoucí však není incidenčním sporem dle ust. § 159 odst. 1 písm. d) InsZ, nýbrž sporem dle písm. g) téhož ustanovení.

Takovým sporem naopak je spor vzniklý z neúčinnosti právního jednání, které je upraveno v ust. § 235 an. InsZ.

Neúčinnými jsou dle definice obsažené v ust. § 235 odst. 1 InsZ právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných, přičemž za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí.

Odpůrčí žaloba tak dává možnost ochrany před zmenšováním majetkové podstaty dlužníka, kterým by došlo k maření účelu insolvenčního řízení stran rovnoměrného uspokojení věřitelů. Neúčinnosti je však třeba se dovolat, neboť není neúčinností absolutní, nýbrž působí jen ve prospěch určitého okruhu subjektů. Tam, kde zákon okruh subjektů, v jejichž prospěch se neúčinnost prosazuje, nepojmenovává výslovně, je nutno tyto subjekty určit (vymezit) podle povahy chráněného práva či vztahu (práva nebo vztahu, v jehož prospěch uplatněný odpůrčí nárok nebo zákonná neúčinnost působí)³⁰.

Neúčinnost na základě odporovatelnosti se zakládá na soudním rozhodnutí, které má konstitutivní povahu, zatímco zákonná neúčinnost se zjišťuje (deklaruje). Neúčinnými tak jsou právní úkony bez přiměřeného protiplnění, zvýhodňující právní úkony a úmyslně zkracující právní úkony³¹. Propadná (prekluzivní) lhůta pro podání odpůrčí žaloby insolvenčním správcem činí 1 rok ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku. Právní úkony bez přiměřeného protiplnění a zvýhodňující právní úkony jsou odporovatelné pouze za předpokladu, že byly učiněny před zahájením insolvenčního řízení, a to v posledních 3 letech, šlo-li o osoby blízké, a 2 roky u ostatních. Aktivní legitimace ve sporu svědčí výlučně insolvenčnímu správci.

Jedním z důsledků neúčinnosti právního úkonu tak je vyloučení věřitele ze započtení v souvislosti s neúčinným právním úkonem, dále též nepřípustnost započtení proti pohledávce na vydání dlužníkovou plnění z neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty.

IX. Spory o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem

---

³⁰ KRČMÁŘ, Z.: Incidenční spory v insolvenčním řízení, přednáška. Praha, 2014.

³¹ dle rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 4333/2007 ze dne 12. června 2008 se o zkracující právní úkon nejedná, obdržel-li dlužník za převedené věci, práva nebo jiné majetkové hodnoty od nabyvatele skutečně (reálně) jejich obvyklou cenu nebo mu za ně byla jinak poskytnuta přiměřená (rovnocenná) náhrada.

Spory založené na náhradě škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčního správce jsou upraveny v ust. § 39 InsZ, přičemž tento druh sporu má též trestněprávní přesahy.

Insolvenční správce by měl v insolvenčním řízení postupovat při výkonu své funkce s odbornou péčí, podobnou té, již mají statutární orgány korporací. Porušil-li však insolvenční správce povinnosti, které jsou mu uloženy zákonem nebo rozhodnutím soudu, jakož i tím, že při jejím výkonu nepostupoval s odbornou péčí. Této odpovědnosti se insolvenční správce zproští, jen prokáže-li, že škodě nešlo nikterak zabránit ani při vynaložení veškerého se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení myslitelného úsilí.

Promlčení odpovědnosti insolvenčního správce se promlčuje v subjektivní lhůtě 2 let ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o odpovědnosti insolvenčního správce a výši způsobené škody, a v objektivní lhůtě 3 let. V případě úmyslného trestného činu, za nějž byl insolvenční správce též odsouzen, pak objektivní promlčecí lhůta činí 10 let.

Je tak třeba prokázat porušení povinnosti insolvenčního správce, vznik jím zaviněné škody, kauzální nexus mezi porušením povinnosti a vzniklou škodou a neexistencí okolností vylučujících odpovědnost, přičemž důkazní břemeno leží na insolvenčním správci.

Judikatura dovodila, že stát neodpovídá za škodu způsobenou pouze tím, že insolvenčním správcem porušil své povinnosti v rámci insolvenčního řízení³². To však nevylučuje odpovědnost státu z titulu nesprávného úředního postupu soudu při výkonu dohledací činnosti nad insolvenčním správcem.

X. Spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení majetkové podstaty prodejem mimo dražbu

Jedním ze způsobů zpeněžení majetkové podstaty dlužníka je prodej mimo dražbu. K prodeji dlužníkovu majetku může dojít nejen v případě schválení konkursu, ale též v rámci oddlužení, kde prodej přichází v úvahu při prodeji zajištěného majetku, kdy

---

³² rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 29 Cdo 3064/2000 ze dne 22. dubna 2004

věřitel dá insolvenčnímu správci souhlas s prodejem mimo dražbu, anebo v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty.

Domnívá-li se insolvenční správce, že prodej majetku mimo dražbu je nejvhodněji zvoleným způsobem zpeněžování s přihlédnutím k nákladům prodeje, realizuje tento prodej prostřednictvím uzavřené kupní smlouvy, s jejímž uzavřením musí vyslovit souhlas věřitelský výbor. Věřitelský výbor následně vyslovuje svůj souhlas i se zněním kupní smlouvy, a to společně s insolvenčním soudem. Výše uvedených souhlasů není třeba, je-li předmět prodeje ohrožen brzkou zkázou nebo znehodnocením, stejně tak při prodeji věci běžně zcizovaných při provozu podniku.

V případě udělení pokynu zajištěným věřitelem není dalších souhlasů třeba, jelikož zpeněžování zajištěného majetku je prováděno v odlišném režimu, než zpeněžování věci nezajištěných.

V současné době insolvenční správci v hojné míře naráží na pokyny zajištěných věřitelů, kteří nejen že udělí pokyn, kterým stanoví způsob zpeněžování majetku, ale též stanoví přesné podmínky prodeje včetně osoby zprostředkovatele transakce. Domnívám se, že právo zajištěného věřitele udělovat pokyn ke zpeněžení by měl být omezen toliko na určení způsobu zpeněžení, nikoliv ohledně stanovení zprostředkovatele, což nemusí budít důvěru v nestrannost řízení nejen insolvenčního správce.

Smlouvu, jíž byl zpeněžen majetek z majetkové podstaty lze žalobou podávanou proti insolvenčnímu správci napadnout ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy byla kupní smlouva zveřejněna v insolvenčním rejstříku. Důvodem podání žaloby tak může být například absence souhlasu věřitelského výboru či tvrzení, že prodávaný majetek nebyl stížen brzkou zkázou a znehodnocením.

XI. Spory o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem

Oproti odpůrcím žalobám dle ust. § 159 odst. 1 písm. d) se spory dle ust. § 231 InsZ týkají neplatnosti právního úkonu.

Zákon stanoví, že neplatnost právního jednání posoudí v průběhu insolvenčního řízení soud v rámci incidenčního sporu a nebere se v potaz žádné jiné rozhodnutí, kterým v průběhu insolvenčního řízení došlo ke zjištění neplatnosti právního úkonu týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka. Ve svém důsledku tak toto ustanovení prolamuje zásadu věci rozsouzené.

Řízení, která však již byla pravomocně ukončena, musí insolvenční soud brát plně v potaz, jelikož k tomuto časovému úseku zákon žádné speciální ustanovení neobsahuje.

Problematickou se může jevit nesoulad ust. § 140a InsZ, kterým se soudní řízení přerušují až rozhodnutím o úpadku, a ust. § 231 InsZ, které se vztahuje na celé insolvenční řízení, tj. na období od zahájení insolvenčního řízení. Zákon však neřeší období mezi zahájením insolvenčního řízení a prohlášením úpadku, přičemž toto období může být i poměrně dlouhé. Vydá-li tak soud v mezidobí rozhodnutí, nebude-jím insolvenčním soud nijak vázán.

XII. Další spory označené zákonem jako spory incidenční

Výčet incidenčních sporů v § 159 odst. 1 InsZ, jak je již uvedeno výše, není taxativní. Zákodárce se při přijetí InsZ nevydal cestou výčtu všech incidenčních sporů v jediném ustanovení zákona, nýbrž pouze výčtem několika a otevřenou možností sporům dalších, které však InsZ musí výslovně za incidenční označit.

Takovýchto dalších sporů zná InsZ v současné době sedm, přičemž okruh těchto sporů se může v rámci vývoje právní úpravy samozřejmě měnit.

Před přijetím zákona č. 294/2013 Sb., účinného k 1. lednu 2014, byly mezi tzv. další incidenční spory řazeny i spory dle § 289 odst. 3 InsZ, tedy spory o platnost smluv, kterými došlo ke zpeněžení mimo dražbu. Novelou však byl tento druh sporu zařazen pod spory taxativně vyjmenované v § 159 odst. 1 InsZ, konkrétně pod písm. f).

12.1. Spory, označené jako incidenční dle ustanovení § 178 InsZ: o přezkoumání skutečné výše popřené pohledávky

První z typu sporů neuvedených ve výčtu obsaženém v § 159 InsZ, je incidenční spor vzniklý na základě přezkoumání skutečné výše přihlášené pohledávky věřitele, namířený zejména vůči věřitelům uplatňujícím nadhodnocené pohledávky.

Je-li věřitelova pohledávka v řízení přezkoumána, přičemž zjištěná výše činí méně než 50% výše věřitelem do řízení přihlášené (samostatně se posuzuje každá dílčí pohledávka věřitelem přihlášená, nikoliv přihlášená částka jako celek vycházející ze součtu jednotlivých dílčích pohledávek³³), k přihlášce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna. Výše uvedené neplatí pouze v případě, kdy rozhodnutí insolvenčního soudu o výši přihlášené pohledávky závisí na znaleckém posudku anebo na úvaze soudu. Za přihlášenou se v souladu s § 178 odst. 2 InsZ nepovažuje ta část pohledávky, kterou vzal věřitel účinně zpět předtím, než nastal účinek, na základě kterého se podle tohoto zákona nepřihlíží k popřené části pohledávky (tedy do uplynutí lhůty k podání žaloby na určení existence popřené části nevykonatelné pohledávky nebo

---

³³ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.10.2010, sp.zn. 1 VSPH 892/2010-P14-7 ve věci KSUL 69 INS 2401/2010

do rozhodnutí insolvenčního soudu o takovémto incidenční sporu, byla-li žaloba podána); to neplatí, učinil-li věřitel v řízení takový úkon, který zhoršil postavení jiného věřitele nebo nepřihlásil pohledávku v dobré víře.

Zákonodárce se touto zákonnou konstrukcí snaží zajistit, aby věřitel při přihlašování své pohledávky věnoval tomuto jednání patřičnou pozornost, a byl tak schopen unést jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní. Cílí tím však zejména na úvěrové společnosti nadhodnocující své pohledávky tak, aby jim v rámci insolvenčního řízení byla uhrazena dlužníkovi celá zapůjčená částka i v případě, kdy např. dlužník, jemuž bylo schváleno oddlužení plněním splátkového kalendáře, splatí pouze 30% nezajištěných přihlášených pohledávek (tedy splní zákonné podmínky). K účinnému popření v rozsahu více než 50% však dochází i u fyzických osob, zejména pokud nejsou práva znalé a v dobré víře půjčili své prostředky v rámci rodiny, přičemž po doručení vyrozumění insolvenčního správce o popření přihlášené pohledávky ve lhůtě neuplatní své právo žalobou na určení.

Po účinném popření části pohledávky přesahující 50% její přihlášené výše, tedy kdy se nepřihlíží ani ke zjištěnému minoritnímu zbytku, vydá insolvenční soud rozhodnutí o odmítnutí přihlášky dle § 185 InsZ. Toto usnesení je doručováno zvláště insolvenčnímu správci, dlužníku a dotčenému přihlášenému věřiteli, přičemž tento věřitel může proti usnesení podat odvolání.

Věřiteli, jehož pohledávka byla popřena v rozsahu vyšším než 50% přihlášené částky, může být uloženo, aby ve prospěch majetkové podstaty (tj. k rukám insolvenčního správce) zaplatil částku určenou soudem. Zákon však soudu neukládá povinnost tuto sankci svého druhu udělit, nýbrž soudu dává možnost ji udělit. Návrh na uložení této sankce svého druhu podává insolvenčnímu soudu oproti dřívější úpravě, kdy soud rozhodoval z úřední povinnosti, jedině insolvenční správce, který tímto návrhem zahajuje incidenční spor, přičemž soud má moderační právo určit takovou výši částky, která se jeví přiměřenou se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky. Výše takto určené částky však nesmí být vyšší než rozsah jejího popření. Tuto povinnost však nelze v souladu s § 180 InsZ uložit věřiteli, který v průběhu insolvenčního řízení svá práva spojená s nezjištěnou pohledávkou nevykonával, tedy

nehlasoval při schůzi věřitelů (samotná pasivní účast věřitele při schůzi věřitelů není výkonem práv spojených s pohledávkou³⁴, jeho žádost o přiznání hlasovacího práva nejsou ve smyslu ustanovení § 182 IZ úkony, jimiž tento věřitel zhoršil nebo mohl zhoršit postavení jiného věřitele³⁵), zároveň nehlasoval ani korespondenčně za pomoci hlasovacího lístku, nebyl ustaven do volitelného věřitelského orgánu (v případě ustavení do prozatímního věřitelského výboru by se musel ihned vzdát své funkce), nepodal žádný opravný prostředek ani nepopřel pohledávku jiného přihlášeného věřitele. Věřitelé tak musí volit pasivní taktiku do doby, než bude jejich pohledávka zjištěna, aby předešly možnému uložení výše popsané sankce. Tento jejich postup je zcela logický, avšak InsZ by měl pozici věřitelů upevňovat a dávat jim možnosti, které civilní proces nenabízí, nikoliv je nutit rezignovat na výkon jejich práv.

Právě moderační právo soudu o výši částky, resp. možnost tuto povinnost věřiteli neuložit, klade na insolvenčního správce vyšší nároky ohledně argumentace v žalobním návrhu. Insolvenční správce musí u tohoto druhu incidenčního sporu velmi dobře zhodnotit zákonem zmiňované okolnosti přihlášení a přezkoumání, které však nejsou zákonem dále nijak specifikovány. Obecně se však za tyto okolnosti považují podání přihlášky v dobré víře věřitele, kdy o důvodnosti a oprávněnosti své pohledávky věřitel nepochyboval a ani v rámci incidenčního sporu nepochybuje, což potvrdil i Vrchní soud v Praze usnesením sp.zn. 1 VSPH 771/2009.

Lhůta k podání žaloby není zákonem stanovena, avšak insolvenční správce je povinen návrh na zahájení řízení o povinnosti zaplatit soudem určenou částku podat ihned poté, kdy soud vydá rozhodnutí o tom, že k přihlášené pohledávce věřitele se v celém jejím (dílčím) rozsahu nepřihlíží.

V případě, kdy je soudem částka k zaplacení určena, za splnění této povinnosti ručí dle § 181 InsZ osoby, které přihlášku pohledávky podepsaly, tedy člen statutárního orgánu právnické osoby jednající za společnost ze zákona (člen představenstva akciové společnosti, jednatel společnosti s ručením omezeným, pověřený společník veřejné

---

³⁴ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.07.2013, sp.zn. 1 VSPH 318/2009-P19-21 ve věci KSUL 77 INS 3582/2005

³⁵ usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.01.2010, sp.zn. 1 VSPH 771/2009 ve věci KSPA 48 INS 1513/2009

obchodní společnosti a komplementář anebo jednající komanditista komanditní společnosti. Ustanovení o ručení podepisující osoby neplatí, šlo-li o zástupce věřitele na základě plné moci; v tomto případě za splnění povinnosti ručí zmocnitelé z plné moci, nikoliv zmocněnec. Za plnou moc byly do 01.01.2014 považovány i tzv. pověřená k zastupování nebo jinak označené doklady, kterými především státní orgány pověřují své zaměstnance k jednání před insolvenčním soudem.³⁶ Novelou provedenou zákonem č. 294/2013 Sb. již nelze uplatňovat institut ručení, je-li přihlášených věřitelem stát nebo Česká národní banka.

Dle komentářové literatury³⁷ není postaveno najisto, zda i spor o uložení povinnosti zaplatit částku dle § 181 InsZ z titulu ručení osobou podepsavší přihlášku je incidenčním sporem anebo jde o spor, který má být veden obecným soudem ručitele. Ustanovení § 159 odst. 1 písm. h) InsZ však za incidenční spory označuje další spory, které zákona za incidenční označení, zatímco § 181 InsZ však o incidenčním sporu nehovoří; o incidenční spor by tak jít nemělo. Ve své podstatě je v § 181 InsZ zakotveno, že osoby, které přihlášku za věřitele podepsaly, se dostávají do pozice zákonného ručitele, jenž ručí za splnění povinnosti zaplatit soudem uloženou majetkovou sankci. To má svůj význam za situace, kdy by např. věřitel odmítl zaplatit uloženou majetkovou sankci a insolvenčnímu správci by za této situace nezbývalo nic jiného než požadovat zaplacení této částky na osobě zákonného ručitele, tedy té osobě, která za věřitele přihlášku pohledávky podepsala.³⁸

12.2. Spory, označené jako incidenční dle ustanovení § 179 InsZ: o přezkoumání hodnoty zajištění přihlášené pohledávky

Incidenční spor dle § 179 InsZ ohledně odděleného uspokojení ze zajištění je analogický k ustanovení § 178 InsZ.

---

³⁶ KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L.: Insolvenční zákon A PŘEDPISY SOUVISEJÍCÍ. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2013. s. 443

³⁷ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000a prováděcími předpisy*. Praha: Leges, 2014. s. 316.

³⁸ TARANDA, P. Nad některými souvislostmi sankce za nadsazenou přihlášku pohledávky v insolvenčním řízení. In *Daně a právo v praxi*. 2008. r. 13, č. 6. s. 53.

Je-li věřitelova zajištěná pohledávka v řízení přezkoumána tak, že věřitel má právo na uspokojení své pohledávky v rozsahu nižším než 50% anebo že má právo na uspokojení v horším pořadí, než jaké v přihlášce pohledávky uvedl, k jeho právu na uspokojení této pohledávky ze zajištění se nepřihlíží. Obdobně jako dle ustanovení § 178 InsZ toto neplatí, když rozhodnutí insolvenčního soudu o výši přihlášené pohledávky závisí na znaleckém posudku anebo na úvaze soudu, stejně tak se za přihlášenou nepovažuje ta část pohledávky, kterou vzal věřitel účinně zpět před účinkem, na základě kterého se podle tohoto zákona nepřihlíží k popřené části pohledávky.

Věřiteli tak může být insolvenčním soudem na návrh insolvenčního správce uložena sankce svého druhu spočívající v povinnosti uhradit ve prospěch zajištěných věřitelů, jejichž zajištění je spjaté se stejným majetkem jako zajištění dotčeného věřitele. Tato částka však nesmí být vyšší než hodnota zjištěného zajištění.

Zákon však nenabízí řešení v případě, kdy jiného zajištěného věřitele nebude a není tedy ve prospěch koho výše uvedenou částku uhradit. V tomto případě by soud tuto povinnost věřiteli uložit ani nemohl.³⁹

Sankce sui genesis dle § 179 InsZ a též dle § 178 InsZ jsou však ve své podstatě nespravedlivé, když jde o plnění, pro něž nelze najít žádný hmotněprávní titul, ačkoliv např. ustanovení § 5 písm. a) InsZ říká, že řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků (tedy i věřitel) nebyl nespravedlivě zvýhodněn. Tato základní zásada insolvenčního řízení tak není ve svém důsledku zcela naplněna, když rozdíl mezi popřením pohledávky co do výše 49% a co do výše 51% není pouze ony dvě procenta, ale může být rozdílem ve výši 100% pohledávky, ať již zajištěné či nezajištěné.

12.3. Spory dle § 186 InsZ: o ukončení účasti uspokojeného věřitele v řízení

Incidenčním sporem dle § 159 odst. 1 písm. f) InsZ jsou též spory vyplývající z § 186 odst. 2 InsZ.

---

³⁹ ŠEVČÍK, D. *Apendix insolvenčního zákona – povinnost věřitelů platit do majetkové podstaty v závislosti na výsledku přezkumu přihlášek*. In *Bulletin advokacie*. 2010. č. 3, s. 28.

Věřiteli, jenž tvrdí, že jeho pohledávka nebyla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena ani nezanikla jiným způsobem, dává toto ustanovení možnost domáhat se žalobou určení, že jeho pohledávka nadále trvá.

Lhůta pro podání žaloby činí 30 dnů ode dne, kdy bylo přihlášenému věřiteli doručeno rozhodnutí insolvenčního soudu o tom, že jeho účast v souladu s § 186 odst. 1 InsZ končí, jelikož pohledávka věřitele byla v průběhu probíhajícího řízení uspokojena (např. ručitelem, obligačním dlužníkem či třetí osobou) anebo jiným způsobem zanikla (např. započtením dle § 140 odst. 2 InsZ, tedy byly-li zákonné podmínky tohoto započtení splněny před rozhodnutím soudu o způsobu řešení dlužníkovra úpadku⁴⁰), přičemž věřitel měl v povinnost vzít svou přihlášku (předmětnou část své přihlášky⁴¹) bez zbytečného odkladu zpět, avšak neučinil tak. Lhůta pro podání žaloby je lhůtou hmotněprávní, žaloba tedy musí být soudu ve lhůtě též doručena (pouhé předání provozovateli poštovních služeb ve lhůtě nespojuje s tímto předání též včasný účinek doručení). Pripadá-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo státní svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den⁴². Rozhodnutí o ukončení věřitelovy (částečné) účasti soud věřitelovi doručuje zvláště v souladu s § 75 InsZ;

Žaloba je jedinou možnou obranou věřitele proti rozhodnutí insolvenčního soudu, jelikož rozhodnutí soudu o tom, že se věřitelova účast v řízení ukončuje, nelze odvoláním napadnout.

Žaloba musí být věřitelem, který je k tomuto jednání aktivně legitimován, podána u příslušného insolvenčního soudu a směřuje proti insolvenčnímu správci jakožto žalovanému.

Nevyužil-li věřitel svého práva a nepodal včas žalobu na určení, že jeho pohledávka trvá, platí, že pohledávka přihlášeného věřitele zanikla rozhodnutím insolvenčního soudu dle odst. 1. Totéž platí, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví.

---

⁴⁰ např. postup dle § 105 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, umožňující správci daně započíst daňové pohledávky za dlužníkem proti přeplatku na dani z přidané hodnoty, na který vznikl dlužníkovi nárok

⁴¹ § 187 InsZ

⁴² náleží Ústavního soudu ze dne 17. prosince 1997 o počítání času, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, č. 30/1998 Sb.

Pokud soud žalobě věřitele vyhoví, věřitelova účast v insolvenčním řízení se obnovuje.

Problematickým lze považovat fakt, že o žalobě by měl rozhodovat stejný soudce, který rozhodl o ukončení účasti věřitele v řízení. V takovém případě by mohla být úspěšně namítána podjatost insolvenčního soudce.

12.4. Spory dle § 203a InsZ: o pohledávkách, které se neuplatňují přihláškou

Dalším sporem⁴³, který InsZ označil jako incidenční, spor dle ustanovení § 203a odst. 1, tedy spor o pořadí pohledávky v případě, kdy není postaveno na jisto, zda jde o pohledávku za majetkovou podstatou⁴⁴, pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou či pohledávku, která se v rámci insolvenčního řízení neuspokojuje. Tento svou povahou určovací spor byl do znění InsZ zákona vložen až novelou zákona účinnou ke dni 1. ledna 2014.

Věřiteli, který svou výše uvedenou pohledávku (tedy pohledávku, která se neuplatňuje přihláškou pohledávky dle § 173 an. InsZ) uplatnil, avšak ve věci panuje pochybnost, o jaký typ pohledávky se jedná, bude insolvenčním soudem uloženo, aby ve lhůtě 30 dnů podal u insolvenčního soudu žalobu na určení pořadí uplatněné pohledávky. Soud vydá rozhodnutí o uložení povinnosti i bez návrhu; obvykle však návrh na vydání takového usnesení předkládá soudu insolvenční správce, jelikož je většinou osobou s dispozičními oprávněními (tedy osobou, u níž se tento druh pohledávek uplatňuje) a soud tak mnohdy nemá o existenci pohledávky, která se tzv. nepřihlašuje, žádné informace.

Soud ve svém rozhodnutí zároveň poučí věřitele o tom, že žalobu musí podat proti insolvenčnímu správci (oproti např. žalobě proti osobě s dispozičními oprávněními dle § 203 odst. 4 InsZ), že lhůta pro podání příslušné žaloby soudu je lhůtou hmotněprávní

---

⁴³ WINTEROVÁ, A. / MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. s. 243

⁴⁴ viz např. rozsudek Vrchního soudu v Praze č.j. 101 VSPH 175/2015-122 ze dne 28. května 2015 ve věci KSLB 57 INS 1337/2011)

a její zmeškání nelze prominout a též věřitele poučit o možných následcích zmeškání lhůty.⁴⁵

Důsledkem nepodání včasné žaloby, stejně tak jako nevyhovění včasně podané žaloby, však není zánik pohledávky, resp. možnosti jejího uplatnění v řízení, avšak změna se pouze samotný charakter takovéto pohledávky.

Pohledávka uplatněná jako pohledávka za majetkovou podstatou či pohledávka jí postavená na roveň se dále považuje za pohledávku, která byla přihlášena přihláškou (má se tedy za to, že jde o tzv. běžnou pohledávku, která bude následně zařazena na zvláštní přezkumné jednání). Nepodání žaloby na určení pořadí pohledávky, která se dle § 170 InsZ v řízení neuplatňuje, má důsledek vyloučení možného uspokojení této pohledávky v rámci vedeného insolvenčního řízení. Stejný důsledek má i rozhodnutí soudu, jímž nebyla tato pohledávka určena.

Druhý odstavec ustanovení stanovuje, že jde o spor dle § 159 odst. 1 písm. a) InsZ, tedy o spor na určení pořadí přihlášené pohledávky (k tomuto typu incidenčního sporu viz kapitola V). Toto však nelze aplikovat automaticky, jelikož těmito incidenčními spory jsou spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, přičemž zde se však jedná o pohledávky, které se neuplatňují přihláškou v lhůtě dané soudem v rámci rozhodnutí o úpadku dlužníka, ale o přihlášky, které mohou být uplatněny kdykoliv po rozhodnutí o úpadku.

Odstavec 2 tak pouze charakterizuje, o jaký druh sporu jde, tedy že jde o spor o pořadí pohledávky, jelikož však nejde o spor ve věci pohledávky přihlášené, je nutné na něj nahlížet též optikou tzv. dalšího incidenčního sporu a pod tento jej subsumovat.

Nejasnosti panovaly ohledně splnění lhůty pro přihlášení pohledávky v případě, kdy pohledávka původně uplatněná jako pohledávka za majetkovou podstatou či jí na roveň postavenou, nebyla jako pohledávka za majetkovou podstatou či jí na roveň postavenou určena (žaloba nebyla podána včas anebo byla zamítnuta). Není pochyb o tom, že byla-li pohledávka uplatněna ve lhůtě stanovené v usnesení o úpadku dlužníka, byla uplatněna včas a insolvenční správce v tomto případě bude postupovat dle § 188 odst. 2 IZ, tedy vyzve věřitele k odstranění vad jeho přihlášky spočívající v jejím nepodání na

---

⁴⁵ MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 355

zákonem předepsaném formuláři. Vyhoví-li věřitel výzvě insolvenčního správce a přihlášku podá na předepsaném formuláři, bude tato zařazena na (zvláštní) přezkumné jednání a dále bude postupováno tak, jako by předchozího incidenčního sporu nebylo a pohledávka byla řádně přihlášena.

Současná rozhodovací praxe ukázala, že pohledávka uplatněná po lhůtě k přihlašování pohledávek (dané rozhodnutím soudu o úpadku) jako pohledávka za majetkovou podstatou, která však následně nebyla určena, je odmítnuta právě pro opožděnost jejího podání v případě, kdy mohla být přihlášena pohledávkou již ve lhůtě k tomu dané právě rozhodnutím soudu o úpadku.⁴⁶ V rámci incidenčního sporu vedeného např. Krajským soudem v Ústí nad Labem pod sp.zn. 71 Icm 3798/2015, v němž bylo žalobcem (věřitelem) podáno odvolání proti rozsudku, kterým se žaloba na určení pohledávky za majetkovou podstatou zamítá, se možná dočkáme jiných než výše nastíněných závěrů soudu. Spor však ke dni uzavření rukopisu této práce nebyl pravomocně skončen.

12.5. Spory dle § 233 InsZ: o vydání prospěchu z neplatného právního úkonu

Dalším sporem, který je dle zákona považován za incidenční, vzniká na základě zjištění neplatnosti právního úkonu, který se týká majetku či závazků insolvenčního dlužníka. Občanský zákoník stanovuje, že každý z účastníků smluvního vztahu má povinnost vrátit druhému vše, co získal, resp. požadovat po druhé straně vydání již plněného, aniž by tu byl platný závazek.⁴⁷

Rozhodl-li soud anebo jiný příslušný orgán (a to výrokem rozhodnutí či v rámci předběžné otázky – zde typicky při rozhodnutí o vylučovací žalobě podle § 225 InsZ) o tom, že právní úkon týkající se majetku nebo závazků dlužníka, je úkonem neplatným, má insolvenční správce vydat veškerý majetkový prospěch, který byl získán plněním z tohoto neplatného úkonu. Insolvenční správce obvykle žádosti o vydání majetkového prospěchu vyhoví a z majetkové podstaty dlužníka tento prospěch vydá.

---

⁴⁶ viz např. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č.j. 71 ICm 3514/2014-16 ze dne 29. ledna 2015 ve věci KSUL 71 INS 4495/2014

⁴⁷ § 2993 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Jestliže nedošlo k obohacení majetkové podstaty (např. dlužník nepřijal žádné plnění anebo se poskytnuté plnění reálně ocitá mimo majetkovou podstatu dlužníka) nebo je-li požadováno více, než činí toto obohacení, může však insolvenční správce vydání takového prospěchu odmítnout.

Nevydá-li insolvenční správce z majetkové podstaty majetkový prospěch, může se osoba, která o vydání majetkového prospěchu žádá, domáhat svého nároku soudní cestou. V tomto případě podává příslušná osoba ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy byla insolvenčním správcem vyrozuměna o tom, že její žádost byla odmítnuta, vylučovací žalobu dle ustanovení § 233 odst. 2 InsZ. Tento spor však není tzv. dalším incidenčním sporem, avšak sporem dle § 159 odst. 1 písm. b) InsZ viz výše kapitola VI.

Došlo-li však ještě před vyrčením neplatnosti právního úkonu ke zpeněžení plnění, ohledně něhož byla zjištěna neplatnost právního úkonu, lze žalobou dle § 233 odst. 3 InsZ napadnout platnost takovéto smlouvy. Tato situace nastává typicky v případě, kdy insolvenční správce zpeněžil v řízení plnění, o němž je teprve následně rozhodnuto, že jde o plnění z neplatného právního jednání a tedy že mělo být vydáno z majetkové podstaty, avšak v době prodeje tot nebylo insolvenčnímu správci známo.

V tomto případě je však lhůta pro podání žaloby stanovena „*nejpozději do skončení insolvenčního řízení*“, tedy až do zrušení konkursu, skončení reorganizace či rozhodnutím o splnění oddlužení. Lhůta se svým charakterem jeví jako lhůta hmotněprávní, tedy že žaloba musí být příslušnému soudu doručena nejpozději v den skončení insolvenčního řízení. Nelze tak v žádném řízení kvalifikovaně předpokládat, kdy oprávněná osoba tuto žalobu podá. Dle ustanovení zákona není vyloučeno, že bude žaloba podána např. až po podání konečné zprávy v řízení, čímž bude samotné insolvenční řízení neúměrně prodlouženo a věřitelé tak po dlouhou dobu nemají postaveno najisto, jakou výši bude činit výtěžek zpeněžení jim určený.

Komplikovanou by se tak mohla stát zejména situace, kdy oprávněná osoba podá žalobu dle § 233 odst. 3 InsZ v momentě, když již bylo plněno rozvrhové usnesení a tedy v majetkové podstatě dlužníka by se tak již nenacházelo ničeho. Věřitelé by tak v případě úspěchu žalující strany museli do majetkové podstaty vrátit poměrnou část již vyplaceného uspokojení tak, aby mohla být řádně uspokojena v incidenčním sporu

žalující strana, neboť v opačném případě by jim bylo vyplaceno více, než na co měli nárok.

12.6. Spory dle § 373 InsZ: v rámci úpadku bank a jiných finančních institucí

Incidenční spory dle tohoto ustanovení se mohou týkat pouze bank, spořitelních a úvěrových družstev a některých zahraničních bank, jelikož se jedná o spory v řízeních dle hlavy čtvrté oddílu prvního InsZ.

Pohledávky věřitelů, které vyplývají z účetnictví dlužníka, který je bankou, spořitelním či úvěrovým družstvem anebo zahraniční bankou se sídlem mimo území Evropského hospodářského prostoru nepodnikající na základě jednotné licence dle zákona⁴⁸ (tedy jde o úvěrové instituce podnikající na území České republiky na základě licence vydané Českou národní bankou, kterým však byla licence odňata⁴⁹), se považují samy o sobě za přihlášené do insolvenčního řízení dnem prohlášení konkursu na majetek dlužníka a věřitel svou přihlášku nemusí v řízení svou pohledávku uplatňovat podáním přihlášky pohledávky, jedno jde-li o věřitele, který má své sídlo (místo bydliště, obvyklé místo pobytu) v členském státu Evropské unie či nikoliv. Dnem prohlášení konkursu na majetek dlužníka je totožný se dnem prohlášení úpadku dlužníka, jelikož úpadek výše uvedených věřitelů lze dle § 368 InsZ řešit pouze konkursem. Konstrukce přihlášení pohledávky dle účetnictví dlužníka je výjimkou ze zásady, že uspokojování mohou být jen ti věřitelé, kteří svůj nárok v řízení uplatnili přihláškou pohledávky, a zakládá nevyvratitelnou právní domněnku, kterou není třeba dokazovat a nadto není ani připuštěn důkaz opaku. Tento způsob zjištění pohledávek zachází i nad směrnici č. 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001, o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí, která tento způsob přihlašování pohledávek nevyžaduje, když zakotvuje pouze podmínky stran rovnosti českých a zahraničních věřitelů a komunikace s nimi.

---

⁴⁸ zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

⁴⁹ HÁSOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář. 2. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2014. s. 1185

O tom, že věřitelova pohledávka byla přihlášena, musí být věřitel insolvenčním správcem vyrozuměn bez zbytečného odkladu⁵⁰, avšak nejpozději 60 dnů ode dne prohlášení konkursu na majetek dlužníka, přičemž v oznámení musí být uvedena zejména výše a charakter pohledávky a dále další obligatorní náležitosti dané zákonem (konstatování prohlášení konkursu na majetek dlužníka, poučení o možnosti uplatnění námitek věřitele proti výši či charakteru takto přihlášené pohledávky, sdělení místa a termínu konání schůze věřitelů a informaci o způsobu dalšího informování o stavu řízení ze strany insolvenčního správce).

Věřitel, který nesouhlasí s výší či charakterem přihlášené pohledávky tak, jak byla insolvenčním správcem zjištěna z účetnictví dlužníka, je oprávněn u insolvenčního správce uplatnit námitku, a to v propadné lhůtě 4 měsíců ode dne prohlášení konkursu dlužníka. Námitka zahraničního věřitele se sídlem či bydlištěm v jiném členském státě Evropského hospodářského prostoru může být podána též v úředním jazyce příslušného státu, avšak hlavička námítky vždy musí být v jazyce českém. Pokud o to však insolvenční správce požádá, musí věřitel obsah svého podání předložit přeložené do jazyka českého.

Zákon zde předpokládá, že ve věci dojde mezi insolvenčním správcem a věřitelem ke smírnému řešení a nebude tak třeba zásahu insolvenčního soudu, přičemž k jednání mezi stranami zákon poskytuje 2 měsíční lhůtu.

Pokud však v této lhůtě nedojde ke smírnému řešení ohledně výše či charakteru sporné pohledávky, přičemž dohoda musí být písemná, má věřitel ve lhůtě 3 měsíců ode dne uplynutí lhůty k uzavření mimosoudní dohody ve věci, právo domáhat se určení své pohledávky žalobou, která zahájí incidenční spor.

Pokud však věřitel ve lhůtě žalobu nepodá, nejsou s tímto nekonáním spojeny žádné jiné důsledky než ty, že se k pohledávce věřitele nepřihlíží pouze v té části, která nevyplývala z účetnictví dlužníka. Věřitel tak podáním žaloby nemůže ani v nejmenším ztratit celý svůj nárok z titulu své pohledávky.

---

⁵⁰ Čl. 14 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001, o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí

Bude-li věřitel v incidenčním sporu úspěšným, bude nadto insolvenční správce povinen do majetkové podstaty uhradit částku rovnající se výši nákladů tohoto incidenčního sporu, neprokáže-li, že ani při vynaložení odborné péče nemohl o skutečné výši či charakteru pohledávky vědět.

12.7. Spory dle § 385 InsZ: v rámci úpadku pojišťoven a zajišťoven

Totožnou konstrukci jako u přihlašování pohledávek při úpadku bank, spořitelních a úvěrových družstev a některých zahraničních bank zvolil zákonodárce u přihlašování pohledávek dle hlavy čtvrté oddílu druhého InsZ, tedy při úpadku pojišťoven a tuzemských zajišťoven provozujících svoji činnost na území České republiky.

Pohledávky věřitelů se považují za přihlášené dnem prohlášení konkursu na majetek dlužníka (tedy dnem úpadku viz výše kapitola 12.6), pokud tyto pohledávky vyplývají z účetnictví dlužníka.

Insolvenční správce je taktéž bezodkladně, nejpozději do 60 dnů ode dne prohlášení konkursu, povinen informovat věřitele o tom, že na majetek dlužníka byl prohlášen konkurs, skutečnosti o výši a charakteru pohledávky, poučit jej o možnosti podání námitek ve věci, sdělit informace o konání nezakázaného jednání a způsobu komunikace.

Lhůta pro podání námitek je totožně s úpravou úpadku bank čtyřměsíční (ode dne prohlášení konkursu na majetek dlužníka) s tím, že po včasné podání námitek je zákonem dána lhůta 2 měsíců pro mimosoudní vyřešení námitek věřitele s insolvenčním správcem. Pokud se věřitel a insolvenční správce nedohodnou na výši a charakteru pohledávky, může věřitel podat u insolvenčního soudu ve lhůtě 3 měsíců od uplynutí doby určené pro mimosoudní dohodu, příslušnou určovací žalobu. Lhůta pro podání žaloby je jako u většiny lhůt pro podání žalob v rámci insolvenčního řízení hmotněprávní a nelze ji zmeškat.

Opět platí, že nepodá-li věřitel žalobu anebo soud jeho žalobu zamítne, je přihlášena ta výše pohledávky, která již ke dni prohlášení konkursu vyplývala z účetnictví dlužníka.

XIII. Srovnání zahraničních úprav

13.1. Právní úprava incidenčních sporů v právním řádu Spolkové republiky Německo

Úpravu německého insolvenčního práva můžeme najít v insolvenčním řádu - Insolvenzordnung ze dne 5. října 1994⁵¹ (dále jen „InsO“).

Dle ustanovení § 1 InsO je účelem insolvenčního řízení společné uspokojení věřitelů dlužníka tak, že majetek dlužníka je zpeněžen a výtěžek je rozdělen mezi věřitele, nebo je v insolvenčním plánu přijata odchylná úprava zejména pro zachování dlužníkovy podnikání⁵². Německá úprava však oproti české nezná požadavek plurality věřitelů; úpadek dlužníka tak může být osvědčen i při existenci pouhého jednoho věřitele. Zahájením insolvenčního řízení se přerušují veškerá soudní řízení týkající se majtkové podstaty nebo nároků na vyloučení z podstaty, oddělené uspokojení nebo pohledávek za majtkovou podstatou; insolvenční správce může do těchto řízení vstoupit na místo dlužníka⁵³. InsO stanovuje v § 3 odst. 1 výlučnou věcnou příslušnost obvodního soudu (Amtsgericht), kde má dlužník svou obecnou soudní příslušnost⁵⁴. Obecná soudní příslušnost právnické osoby se řídí místem, kde je zapsáno její statutární sídlo v obchodním rejstříku⁵⁵.

Insolvenční řízení je zahájeno vyvěšením rozhodnutí o úpadku dlužníka na úřední desce soudu, přičemž tímž rozhodnutím vyzve věřitele dlužníka, aby své pohledávky přihlásili do řízení v soudem dané lhůtě, která nesmí být kratší než 2 týdny a delší než 3 měsíce, přičemž přihlášku je třeba doručit přímo insolvenčnímu správci. Oproti úpravě

---

⁵¹ Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 16 des Gesetzes vom 20. November 2015 (BGBl. I S. 2010) geändert worden ist

⁵² Krátký exkurz do německého insolvenčního práva. <http://www.konkursni-noviny.cz>. [online]. 12.3.2016 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.konkursni-noviny.cz/clanek/kratky-exkurz-do-nemeckeho-insolvenčního-prava>

⁵³ § 85 a 86 InsO

⁵⁴ Některé obecné soudy však nemají insolvenční úsek, proto se insolvenční agendou zabývá ten obvodní soud, v jehož obvodu sídlí nadřízený krajský soud. Tyto obvodní soudy tak nutně musí řešit vyšší počet řízení než ty obecné soudy, v jejichž obvodu žádný krajský soud nesídlí.

⁵⁵ Povinnost dlužníka podat insolvenční návrh v české a německé právní úpravě. Krátký exkurz do německého insolvenčního práva. <http://www.ustavprava.cz>. [online]. 12.3.2016 [cit. 2016-03-12]. Dostupné z: <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/casopis-pravo-2010-4-povinnost-dlužníka-podat-insolvenční-navrh-v-ceskem-a-nemeckem-právní-uprave-178/>

české se zde posléze konají nejméně dvě přezkumná jednání: první ohledně dalšího průběhu řízení a druhé, na kterém se finálně přezkoumávají přihlášky věřitelů.

Zahájením insolvenčního řízení se přerušují soudní řízení ve věci majetkové podstaty nebo vyloučení z této podstaty, přičemž insolvenční správce je oprávněn namísto dlužníka do tohoto soudního řízení vstoupit a dále v něm pokračovat.

Obecná právní úprava institutu incidenčních sporů však v německé úpravě chybí a v InsO nenalezneme ani žádný výčet incidenčních sporů, byť by měl být jen demonstrativní.

Německá právní úprava řeší, obdobně jako úprava česká, incidenční spory o určení výše, pořadí nebo pravosti pohledávky, přičemž aktivní legitimace ve věci je totožná s úpravou českou⁵⁶. Žalobu ve věci popření vykonatelné pohledávky podává subjekt pohledávku popírající, žalobu ve věci popření nevykonatelné pohledávky podává věřitel popřené pohledávky. V případě, kdy pohledávku popírá dlužník, nemá toto jeho jednání žádný vliv v insolvenčním řízení jako takovém, věřitel dlužníkem popřené pohledávky se však po skončení insolvenčního řízení nemůže domáhat výkonu rozhodnutí stran zbylé neuhrazené části své pohledávky. Napadne-li dlužník při přezkumném jednání právní důvod pohledávky, vzniklou z úmyslného škodního jednání, musí věřitel podat ve věci žalobu na určení, aby zamezil možnému budoucímu zániku pohledávky v rámci řízení o osvobození dlužníka od zbytku dluhů.

Poměrně rozsáhlou se jeví německá úprava odporovatelnosti právních úkonů, která umožňuje účinně odporovat např. právní úkony bez náležitého protiplnění anebo úkony úmyslně poškozující jiného.

Obdobně jako česká úprava obsahuje ta německá ekvivalent sporu o náhradu škody na majetkové podstatě vzniklé porušením povinností insolvenčním správcem⁵⁷. Ten si musí počínat tak, aby zaviněným porušením své povinnosti nezpůsobil jinému škodu, za níž by pak odpovídal. Totožně jako v úpravě české si musí počínat svědomitě a s péčí řádného hospodáře.

---

⁵⁶ § 179 až 181 InsO

⁵⁷ § 60 an. InsO

InsO zná taktěž institut žaloby vylučovací, přičemž návrh na vyloučení zde může dát třetí osoba, která ani není přihlášeným věřitelem, anebo též dlužník. Pokud se žaloba týká věci nemovité, oprávněná osoba se musí domáhat výmazu plomby v katastru nemovitostí a taktěž musí prokázat, že zápis dlužníkovu vlastnictví předmětné věci není v souladu se stavem skutkovým. Věřitelé mají z důvodu větší ochrany majetkové podstaty a zájmu na jejím udržení možnost tvořit tzv. sdružení věřitelů. Vylučovací žaloby však nejsou řešeny dle zásad práva úpadkového, ale jsou řešeny samostatně mimo řízení dle zásad civilního procesu.

Německá a česká úprava mají mnoho společných rysů a obdobně řešených institutů. Je tomu proto, že Insolvenzordnung byl českému zákonodárci předlohou při tvorbě nové úpravy úpadkového práva v České republice, která vyústila v přijetí současného insolvenčního zákona. Tímto postupem jsme docílili toho, že současná právní úprava českého úpadkového práva se může jevit sofistikovaněji, než úprava německá, přičemž u některých institutů tomu tak bezpochyby je.

13.2. Právní úprava incidenčních sporů v právní řádu Rakouské republiky

Ohledně úpravy incidenčních sporů v Rakouské republice je možno většinou vycházet ze znění Císařského nařízení č. 337/1914 ř.z. (viz kapitola 3.4. výše). Toto nařízení je ve své novelizované podobě stále platné a účinné jako zákon č. 337/1914, Bundesgesetz über das Insolvenzverfahren (dále jen „BGI“). V rakouské úpravě však oproti úpravě české nenajdeme úpravu incidenčních spor jako celku. BGI však zná úpravu odporovatelnosti právní úkonů, kterou diferencuje na odporovatelnost ze zákona a odporovatelnost dle rozhodnutí příslušného soudu; lze tak účinně odporovat např. právním úkonům bez náležitého protiplnění anebo úkony úmyslně poškozující jiného.

13.3. Právní úprava incidenčních sporů v právním řádu Slovenské republiky

Úpadkové právo na území Slovenské republiky je upraveno v zákoně č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii (dále jen „ZKR“), účinný od 1. července 2005.

Nutno podotknout, že základní zásady úpadkového práva jsou s českou úpravou téměř totožné, jelikož původní základy úpadkového práva českého i slovenského byly společné a z minulých úprav obě země dále vycházely.

ZKR tak v ustanovení § 57 an. umožňuje insolvenčnímu správci anebo věřiteli přihlášené pohledávky účinně odporovat právnímu úkonu. Odporovat je tak možno právnímu úkonu bez přiměřeného protiplnění, právnímu úkonu zvýhodňujícímu jednoho věřitele před věřiteli ostatními či právnímu úkonu zkracujícímu (kdy úmysl druhého zkrátit musel být znám).

Oproti české úpravě lze odporovat též veškeré právní úkony dlužníka, které dlužník učiní do 6 měsíců po skončení konkursu, pokud tyto úkony nejsou běžnými právními úkony dlužníka definovanými v ust. § 10 ZKR (tzn. nejsou úkony nezbytnými pro řádné zabezpečení podnikání či úkony nezbytnými pro zajišťování obživy fyzické osoby). Za nikoliv běžné úkony tak ZKR považuje např. uzavření smlouvy o úvěru, převzetí cizího závazku či založení právnické osoby.

Právo odporovat právnímu úkonu se uplatňuje proti té osobě, která s dlužníkem odporovatelný právní úkon dohodla, ve prospěch které osoby dlužník odporovatelný právní úkon jednostranně učinil anebo kdo nabyl prospěch z takového odporovatelného úkonu dlužníka. Pokud někdo do majetkové podstaty plnil na základě neplatného úkonu, má právo požadovat vrácení toho, co plnil, z titulu neoprávněného obohacení majetkové podstaty.

Dalším druhem sporu v ZKV upraveným je excindační žaloba upravená ust. § 78. V případě, kdy insolvenční správce pojme do soupisu majetek, který je majetkem třetí osoby, vyškrtne tento majetek ze soupisu poté, co tvrzený vlastník uvede důvody a předloží důkazy, které zapsání majetku do majetkové podstaty vylučují; důkazy předloží

tvrzený vlastník ve lhůtě 30 dnů ode dne vyrozumění insolvenčním správcem, přičemž tomuto vyrozumění musí nutně předcházet zveřejnění sporného zápisu stran sepsané položky majetkové podstaty v obchodním věstníku. Pokud insolvenční správce na základě předložených důkazů dojde k závěru, že položka byla sepsána neoprávněně, tuto neprodleně ze soupisu vyškrtne; v opačném případě navrhne soudu, aby osobě rozporující pojetí dotčeného majetku do majetkové podstaty uložil podat žalobu, přičemž pasivně legitimován ve věci je insolvenční správce.

Úprava sporů o popření pravosti, výše anebo pořadí přihlášené pohledávky je obdobná jako v InsZ. Pokud byla věřitelova přihlášená pohledávka popřena, má právo se domáhat žalobou jejího určení. Lhůta pro podání žaloby činí 30 dní ode dne doručení vyrozumění o popření jeho pohledávky a platí, že žaloby byla podána včas i tehdy, byla-li ve lhůtě podána nepřislušnému soudu. Pasivně legitimovány ve sporu jsou všechny osoby, které učinily popěrný úkon ve vztahu k dotčené pohledávce.

V podané žalobě se věřitel může dle ust. § 32 odst. 15 ZKR určit právního důvodu, vykonatelnosti pohledávky, jejího pořadí, výše, zajištění anebo pořadí zajišťovacího práva.

Obdobně zná ZKR spor o určení pohledávky za majetkovou podstatou. Pokud správce pohledávku tohoto typu neuznává, vyzve neprodleně věřitele, aby ve lhůtě 15 dnů podal proti insolvenčnímu správci žalobu, v níž se bude domáhat určení právního důvodu anebo výše pohledávky za majetkovou podstatou. Pokud není žaloba řádně a však podána, k pohledávce se v té výši, kterou insolvenční správce neuznal, nepřihlíží.

Typem sporu, které české právo nezná, je spor založený na neuhrazení smluvní pokuty v případě, kdy osoba povinná podat insolvenční návrh dlužníka, který je společností s ručením omezeným anebo akciovou společností, tento návrh nepodá. Pokud tato povinná osoba (typicky jednatel dlužníka) pokutu ve prospěch majetkové podstaty ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení výzvy insolvenčního správce neuhradí, podá insolvenční správce ve věci žalobu na zaplacení; spor bude rozhodován tímž samosoudcem, který rozhoduje v insolvenční věci dlužníka. Spor tohoto charakteru by však v českém právu patrně nebyl považován za spor incidenční.

XIV. Závěr

Autorka této práce si kladla za cíl této práce vymežit incidenční spory v rámci řízení, systematicky je roztrždit, nastítnit jejich povahu a vytvořit tak o těchto sporech ucelený přehled. Incidenční spory jsou v rámci insolvenčního řízení z velké části řešeny rovněž soudní judikaturou, již se autorka této práce zabývá v rámci popisu jednotlivých typů sporů.

Byla zhodnocena nejen historická právní úprava úpadkového práva na území České republiky, ale též právní úprava sousedních zemí. V tomto lze bezpochyby konstatovat, že vrcholným dílem ve sféře úpadkového práva bylo Císařské nařízení z roku 1914. Jeho nadčasovost se dá demonstrovat i na příkladu jeho užití v rakouském právním řádu, kde (byť samozřejmě s mnoha novelizacemi reflektujícími trendy doby a též změnu v terminologii) platí do dnešních dnů. Tento zákoník by mohl být příkladem i stran slovesné stavby jednotlivých ustanovení; současný insolvenční zákon je v mnoha svých ustanoveních formulačně nepřesný a bohužel z toho důvodu ne vždy zcela jasný.

V kapitolách IV. až XII. jsou detailně rozebrány jednotlivé druhy incidenčních sporů tak, aby podali ucelený obraz o veškerých možných sporech, které lze v rámci insolvenčního řízení považovat za incidenční.

V oblasti incidenčních sporů jsme za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání byli svědky mimořádné nejednosti soudů stran rozhodování těchto sporů. Insolvenční zákon tak tomuto mírně odlehčil, když výslovně stanovil, co incidenčním sporem je a co už jím není. S odstupem času od účinnosti zákona lze konstatovat, že toto byla správná cesta.

V současné době se v rámci legislativního procesu nejedná o žádné změně ustanovení upravujících insolvenční řízení. V současné době se zákonodárce snaží návrhem, který dne 30. března 2016 projednala Vláda České republiky, prosadit změny insolvenčního zákona týkajícího se především přezkumného jednání v rámci schváleného oddlužení fyzické osoby a neposlední řadě též problematice poboček insolvenčních správců, o čemž se nejen v médiích již uvedlo mnoho.

Jak návrh ministerstva spravedlnosti uvádí, hlavním cílem navrhovaných změn je důsledná ochrana práv účastníků insolvenčního řízení, posílení dohledových pravomocí ministerstva nad insolvenčními správci, snížení administrativní zátěže insolvenčních soudů, regulace komerčních subjektů způsobilých negativně ovlivnit konkrétní insolvenční řízení a intenzivnější ochrana před podáváním tzv. šikanózních insolvenčních návrhů. V tomto ohledu lze kvitovat navrhované úpravě stran šikanózních návrhů a účasti insolvenčních správců v jejich pobočkách. Zrušením konání přezkumných jednání v rámci oddlužení je sledováno snížení administrativní zátěže soudů, což je zcela bezpochyby návrhem dobrým. Bohužel však úroveň insolvenčního řízení v očích těchto dlužníků dle mne zcela degraduje, když oním vysoce důstojným bodem v rámci řízení bylo právě před soudem nařízené jednání.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

1. GRAF-SCHLICKER, M. *InsO - Kommentar zur Insolvenzordnung*. Köln: RWS, 2010. ISBN 978-3-8145-8139-2.
2. HÁSOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-555-8.
3. KOZÁK, J.; BUDÍN, P.; DADAM, A.; PACHL, L.: *Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2013. ISBN 978-80-7357-243-3.
4. MARŠÍKOVÁ, J. a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-87576-80-9.
5. SCHELLE, K.; TAUCHEN, J.. *Historie konkursního řízení v dokumentech*. 1. vydání. Ostrava: Nakladatelství KEY Publishing s.r.o. ve spolupráci s The European Society for History of Law. 2012. ISBN 978-80-7418-167-2.
6. WINTEROVÁ, A. / MACKOVÁ, A. a kol.: *Civilní právo procesní, část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 1. vydání. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-077-2.

Právní předpisy:

1. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění
2. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
3. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
4. zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání
5. vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, v platném znění
6. zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v platném znění
7. zákon č. 2/1993 Sb., usnesení o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v platném znění

8. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/24/ES ze dne 4. dubna 2001, o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí
9. zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění
10. Gesetz vom 5.10.1994, BGBl. I S. 2866, Insolvenzordnung
11. Gesetz Nr. RGBl. 337/1914, Bundesgesetz über das Insolvenzverfahren
12. zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii
13. obecný konkursní řád josefínský
14. zákon č. 1/1869 ř. z., řád konkursní
15. zákon č. 35/1884 ř. z., jímž na ochranu věřitelů proti činům jim na újmu jsoucím mění se, respektive doplňují se některá ustanovení řádu konkursního a řízení exekučního
16. zákon č. 36/1884 ř. z., o odporu proti právním činům, jež týkají se jmění dlužníka insolventního
17. císařské nařízení č. 337/1914 ř. z., jímž se zavádí řád konkursní, řád vyrovnávací a řád odpůrcí
18. zákon č. 64/1931 Sb. z. a n., kterým se vydávají řady konkursní, vyrovnací a odpůrcí
19. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony: č. OVA 993/15, č.j. předkladatele 15/2015-LO-SP_1

Soudní rozhodnutí:

1. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 05.07 2005 ve věci Exel proti České republice, stížnost č. 48962/99
2. nález Ústavního soudu ČR sp.zn. III. ÚS 434/13 ze dne 14.05.2013
3. nález Ústavního soudu ČR ze dne 17.12.1997 o počítání času, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, č. 30/1998 Sb.
4. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 29 ICdo 17/2012 ze dne 29.11.2012
5. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 29 Cdo 3064/2000 ze dne 22.04.2004
6. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 21 Cdo 4333/2007 ze dne 12.06.2008
7. rozsudek Vrchního soudu v Praze č.j. 101 VSPH 175/2015-122 ze dne 28.05.2015 ve věci KSLB 57 INS 1337/2011

8. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 1 VSPH 544/2009-P6 ze dne 25.02.2010 ve věci KSUL 35 INS 857/2008
9. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.10.2010, sp.zn. 1 VSPH 892/2010-P14-7 ve věci KSUL 69 INS 2401/2010
10. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.07.2013, sp.zn. 1 VSPH 318/2009-P19-21 ve věci KSUL 77 INS 3582/2005
11. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.01.2010, sp.zn. 1 VSPH 771/2009 ve věci KSPA 48 INS 1513/2009
12. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem č.j. 71 ICm 3514/2014-16 ze dne 29.01.2015 ve věci KSUL 71 INS 4495/2014

Odborné semináře a konzultace:

1. KRČMÁŘ, Z. Incidenční spory v insolvenčním řízení [odborný seminář] Praha: Justiční akademie Praha, 14.11.2014.

Internetové zdroje:

1. BULTAS, J.. *Historie institutu odporovatelnosti v českém právu.* <http://www.bultas-advokat.cz>. [online]. 28.2.2016 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.bultas-advokat.cz/pravni-clanky/historie-institutu-odporovatelnosti-v-ceskem-pravu?phpMyAdmin=T6DsBso3x0moHoMFV-T%2CIK72XCc>

Odborné články:

1. KOSTÍK, R. *Zákonné žaloby určovacího charakteru.* In *Právní rozhledy*. 2008. č. 12. str. 637
2. ŠEVČÍK, D. *Apendix insolvenčního zákona – povinnost věřitelů platit do majetkové podstaty v závislosti na výsledku přezkumu přihlášek.* In *Bulletin advokacie*. 2010. č. 3, s. 28
3. TARANDA, P. *Nad některými souvislostmi sankce za nadsazenou přihlášku pohledávky v insolvenčním řízení.* In *Daně a právo v praxi*. 2008. r. 13, č. 6. s. 53
4. VIDOVIČOVÁ, L. *Incidenční spory.* In *Bulletin advokacie*. 2012. č. 9. str. 40

5. ZOULÍK, F.: *Vývoj insolvenčních řízení* in *Právní fórum*. Wolters Kluwer, a. s.
Ročník 2009. Č. 4

Resumé

Cílem této diplomové práce věnované problematice incidenčních sporů v insolvenčním řízení bylo vymezit incidenční spory v rámci řízení, systematicky je roztrždit, nastínit jejich povahu a vytvořit tak o těchto sporech ucelený přehled. Incidenční spory jsou v rámci insolvenčního řízení z velké části řešeny rovněž soudní judikaturou, jíž se autorka této práce zabývá v rámci popisu jednotlivých typů sporů.

Práce je rozčleněna do čtrnácti kapitol, které jsou dále děleny na podkapitoly a díly.

První a druhá kapitola se věnují úpadkovému řízení v obecné rovině, kdy je zejména nastíněna povaha a účel insolvenčního řízení, pojmové vymezení insolvenčního řízení a jeho důsledky, jelikož bez těchto výchozích premis by nebylo možné toto téma postihnout jako celek.

Incidenční spory prošly v průběhu historie určitým vývojem a jako o incidenčních se o nich začalo hovořit explicitně až v 90. letech 20. století. Třetí kapitola diplomové práce tak byla věnována historickému vývoji úpadkového řízení na českém území a srovnání platné a účinné úpravy úpadkového řízení s úpravami počínaje rokem 1781 a vydáním obecného konkursního řádu a srovnáním úprav úpadkového řízení chronologicky až do současnosti.

V kapitole věnované obecné úpravě incidenčních sporů v úpadkovém řízení nalezneme přehled průběhu incidenčního řízení, zejména stran výčtu řízení, které zákon za incidenční považuje, projednání a rozhodnutí incidenčních sporů, jednání o incidenčním sporu, jakož i rozhodnutí v tomto řízení vydávaných.

Následně je v kapitolách páté až dvanácté podáván výklad k jednotlivým incidenčním sporům, řazeným podle jejich výčtu v ustanovení § 159 insolvenčního zákona, přičemž v kapitole dvanácté je pozornost soustředěna k tzv. dalším incidenčním sporům, kde jsou blíže rozebrána specifika těchto sporů, jejich zařazení a problematika žalob z pohledu legitimace účastníků ve sporu, tak jako ve vztahu k příslušným lhůtám. Zde jsou tak podrobně zkoumány spory o přezkoumání skutečné výše nebo zajištění popřené

pohledávky, spory o ukončení účasti uspokojeného věřitele v řízení, spory o pohledávkách neplatňujících se přihláškou, spory o vydání prospěchu z neplatného právního úkonu a spory v rámci úpadku finančních institucí.

Závěrem je v kapitole třinácté v základních rysech srovnána právní úprava úpadkového práva ve Spolkové republice Německo, Rakouské republice a Slovenské republice.

Čtrnáctá kapitola pak obsahuje závěr práce a zhodnocení zvoleného tématu.

Summary

The aim of this diploma thesis dedicated to the issue of incidental disputes in insolvency proceeding was to determine the incidental disputes in proceedings, categorize them systematically, outline their character and set a comprehensive overview of these disputes. Within the insolvency proceedings incidental disputes are largely solved as case law, which the author of this work deals within the description of the various types of disputes.

The thesis is divided into fourteen chapters, which are further divided into subsections and parts.

The first two chapters are devoted to insolvency proceeding in general, especially when the character and purpose of the insolvency proceeding as well as the conceptual definition of insolvency proceeding and its consequences are outlined, because without these underlying premise would be impossible to describe the issue as a whole.

Incidental disputes have undergone throughout history certain development and as an incidental are spoken only in the 90s of the 20th century. The third chapter of the thesis is dedicated to the historical development of insolvency proceedings on Czech territory and comparisons applicable regulation of insolvency proceedings with modifications beginning in 1781 and the issue of the general bankruptcy order compared to other regulation in chronological order.

In the chapter dedicated to the general regulation of incidental disputes in the insolvency proceedings can be found summary of process during the proceeding, particularly about the list of proceedings which are considered as incidental, discussion and decision of incidental disputes, negotiation about the incidental dispute as well as the decisions issued during these proceedings.

Subsequently in chapters fifth to twelfth an interpretation to each incidental disputes is given, ranked according to their enumeration in section 159 of the Insolvency Act, while in chapter twelve the attention is focused on the so-called. Other incidental

disputes, which are further discussed specifics of these disputes, their classification and the issue of legitimacy of actions from the perspective of the parties to the dispute, as well as in relation to the deadlines. In these chapters are thoroughly investigated the disputes about the actual amount of claim or securing of denied claim, disputes concerning termination of creditor participation in the proceedings, disputes about claims which are not applied with application form, disputes over the issue of the benefits of invalid legal act and disputes within the bankruptcy of financial institutions.

Finally, in the thirteenth chapter, you can read about the comparison in basic rules of insolvency law in the Federal Republic of Germany, the Republic of Austria and the Slovak Republic.

The fourteenth chapter contains the conclusion of work and evaluates the chosen topic.

Klíčová slova / Key words

incidenční spor

žaloba

insolvenční řízení

incidental dispute

action

insolvency proceeding

Název diplomové práce v anglickém jazyce:

Incidental disputes in insolvency proceeding